

illi populi vixerunt cum hac opinione, continuari scilicet eorum legibus antiquis private, ideoque bullas, & hancmenda disponenda de univerfo statu, non debent ibi locum, quod non semel in praxi videri, & audivi occasione aliarum controverfarum Urbanitarum, prefertim circa Regidiam, in contractibus minorum, & mulierum, ut suo loco habetur; unde licet quoad istam Bullam in specie, Congregatio Baronum rationabiliter diverfa habeat, & praedictae opinionem, haec tamen opinio populorum pro casibus praeteritis, multum per iudices attendenda videatur pro regulandis actibus geis de tempore, quo talis opinio habebatur, praesertim stante praxi Ducatus, seu status Ferrariae, & legationis Bononiae, nam licet sint de statu Ecclesiastico, tamen vivere videntur, tanquam provincie omnino separatae, & stantes de se per se, juxta ea, quae habentur supra in Civitate Castellae & Legionis propter unionem factam illi Coronae.

Haec autem convenire non possunt terminis nostris (ut minus tunc sentire visa est Rota utendo termino unionis) quia non agitur de Provincia, vel distione de novo acquisita vel unita, sed de antiquo membro Status Ecclesiastici, alias à suo corpore per infundationem dismembrato, ad priorem naturam, & sui corporis unitatem per remotionem obstaculi reverso, seu restituto.

12 Motivam scribens pro hac parte, tanquam Advocatus, ob stare in dicto statu praefatae Bullae publicationem in novis legibus necessariam, ut legum vigorem habeant, authentica, ut nova facta Constitutione, & Canonice in cap. 2. de Constitutionibus, Thefaur. decis. 249. num. 6. Franch. dec. 360. Menoc. de arbitrar. casu 185. Rovit. prag. 10. de ex- traction. n. 5. & ceteri, & Rota complexa est motum; sed hoc etiam videbatur meo iudicio periculosum, quoniam quidquid sit, an leges temporales Papae subjaceant hujusmodi solemnitatibus, à quibus exempta sunt leges spirituales, quae ab ipso tanquam Papa, & Christi Vicario per universam Ecclesiam profertur, de quo plene habetur in Nullius in Saecula, & aliis sub tit. de censibus super puncto Bullae S. Pii V. super forma creandi censum; Et quidquid sit de legibus eodem prolatis tanquam à Principe saeculari, super quo relinquatur locus veritati, illud tamen est certum, quod hoc requisitum desideratur ab ipso promulgatae legis, ad effectum, ut illius vigorem, ac perfectionem obtineat; Postquam vero publicatae sunt, plurimque annorum spatio observata per universam statum, ita ut ad perfectum esse legis redacta sit, tunc necessaria non videtur nova publicatio in singulis locis, quae unitae, & per viam reversionis ad suam causam de eodem statu, seu Principatu tanquam ex fante impedimento reversa sint, atque de eodem corpore effecta, non per viam additionis, sed reversionis ut supra.

Declaratio autem voluntatis Principis mutandi jurallibus novo Provinciae, vel loci, & substituendi iuribus alterius Principatus, ad quem effectum Rota in dicta decisione considerat publicationis necessitatem, ex theor. Bart. in tra. de statu Tiberiadis, tit. de insula, §. nullus enim, n. 10. cum aliis in eadem decisione deductis, procedit in provinciis, vel locis additis per viam additionis, & novae unionis cum titulo diverso, apto stare de per se, quia Principe diversam voluntatem non declarat, illa provincia, seu locus perseverare dicitur in suo primivo jure, ejusque primava natura, ex deductis in d. Pamplonen. sub tit. de praeminentiis, & in hoc versari videtur aliquid aequivozum.

Solidius motum credebam alterum, quod sequuta devolutione, Episcopus Campezinus primus pro Sede Apostolica cum amplissima potestate Gubernator, sub die 28. Aprilis 1631. particulari edicto cavet, servari debere decreta Ducalia, & ejusdem Status statuta; & leges particulares, quod etiam Pontifex Urbanus VIII. probavit, de quo habetur in hac eadem causa sub tit. de fideicommissis, & d. decis. 50. post Patrell. atque in alia Urbinate. sub tit. de donationibus, quasi quod ita Pontifex dictum statum, quodammodo ab alio separatum esse voluerit, atque sub propriis legibus vivere.

Sed pariter hoc minus tutum videbatur, quia hoc operari potest, ut leges per Duces editae, eorum dominio resolutio non evaniscant, prout dubitari poterat ex regula text. in l. lex Peltigali & c. sic operatur, quod illa decreta, & statuta adhuc vigeant, & servanda sint, ita ut in concursu cum jure communi, seu cum constitutionibus, statutis, & decretis generalibus, juxta particularium statutorum naturam, praevaleant; sed non inde inferri potest ad casus ab eisdem decretis, & statutis particularibus omiffos, quia in istis intrat regula generalis, quod deficientibus legibus, & statutis particularibus, intrant statuta, seu leges generales, quarum efficacia non cessat in casibus, in quibus leges particulares non disponunt, nec adversantur, ex deductis per Buratt. & Aden. decis. 332. & seq. Aden. ad eundem decis. 834. Peliterna praedicta 15. Maij 1656. Albergato, & passim.

Veritas tamen est de facto, quod usque ad haec tempora,

illi populi vixerunt cum hac opinione, continuari scilicet eorum legibus antiquis private, ideoque bullas, & hancmenda disponenda de univerfo statu, non debent ibi locum, quod non semel in praxi videri, & audivi occasione aliarum controverfarum Urbanitarum, prefertim circa Regidiam, in contractibus minorum, & mulierum, ut suo loco habetur; unde licet quoad istam Bullam in specie, Congregatio Baronum rationabiliter diverfa habeat, & praedictae opinionem, haec tamen opinio populorum pro casibus praeteritis, multum per iudices attendenda videatur pro regulandis actibus geis de tempore, quo talis opinio habebatur, praesertim stante praxi Ducatus, seu status Ferrariae, & legationis Bononiae, nam licet sint de statu Ecclesiastico, tamen vivere videntur, tanquam provincie omnino separatae, & stantes de se per se, juxta ea, quae habentur supra in Civitate Castellae & Legionis propter unionem factam illi Coronae.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXIII.

Super contentis in hoc discursu, an scilicet leges Principatus, locum habeant in Civitatibus, & Provinciis superadditis, five superadditis sit per viam novae acquisitionis, five sit per viam recuperationis, vel devolutionis, agitur sub tit. de iudic. disc. 35. ac etiam conferunt quae habentur de 29. de Praeminentiis. Isteque declinet, ut in discursu insinuat, non sunt resectae in Congregatione Baronum, in qua passim servatur contrarium, & merito.

ROMANA FIDEICOMMISSI PRO CREDITORIBUS FRANCISCI DE URSINIS, CUM ISABELLA URSINA.

Causa decisus per Rotam pro Isabella.

An Bulla Baronum intret pro debitis contractis post venditam, seu alias cessatam Baroniam, & possessionem castrorum, & bonorum jurisdictionalium.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series.
- 2 An Bulla Baronum procedat pro debitis contractis post cessatam Baroniam.
- 3 Prerogative, & qualitates ex officio, vel dignitate resultantis, remanent etiam dimisso officio.
- 4 In quo consistere dicatur Baronum potentia, ob quam emanavit Bulla.
- 5 Qui dicantur potentes ad effectum iurispatronatus.
- 6 Decisio, quod Bulla non procedit pro debitis contractis post cessatam jurisdictionem.
- 7 Declaratur, quando cessat etiam Baroniam intret Bulla.

DISC. LXXXIV.

Pratendens Isabella Ursina, per obitum Francisci fratris avocare ab istis creditoribus loca montium, vel bona, tanquam provenientia ex pretio Castris Montis Rotundi, ejusque loco subrogata in vim aucti fideicommissi ad ejus favorem purificati, obtinuit in Rota coram Verofpicio per duas decisiones sub diebus 21. Junii 1652. & 24. Martii 1653. dicti fideicommissi purificationem ad sui favorem canonizari, quarum decisionum prima est 283. part. 11. recent. & de qua causa habetur sub tit. de fideicommissis. Unde creditores, ut in dictis locis montium, & bonis à Francisco debitor possessis adversus fideicommissum vicerentur, convolarunt ad exceptionem resultantem ex Bulla Baronum, quam excipiendo ratione circuitus posse deduci coram quo cumque iudice, eadem Rota firmaverat in Urbinate. bonorum 13. Maij 1652. coram Dunozetto, & est notatum supra in Urbinate. Praedicti, & in aliis, stante quod idem Franciscus fuerit dominus, & possessor dicti castris Montis Rotundi; & quamvis ex parte Isabellae replicaretur, debita de quibus agebatur, contracta esse postquam Franciscus castrum venderat, proindeque desierat esse Baro, adhuc tamen urgebant creditores, batonale qualitate semel impressam non cessasse, unde super hoc puncto particularis disputatio in Rota assumpta fuit, an scilicet Bulla

Bulla Baronum locum habeat pro debitis contractis post dimissam Baroniam.

Ego & ceteri scribentes pro creditoribus, affirmativam tuebamur ex eo quod Bulla loquitur de omnibus, & quibuscumque complectitur omnes sub hoc vocabulo venientes, qualis dici poterat Franciscus, etiam postquam dictum castrum venderat, quia in officio, vel dignitate constitutus, illis finitis, adhuc nomen, privilegia, & prerogativas retinet, cum imprimatur, ac inherere ostibus, à quibus avelli non possunt, juxta text. in l. 1. & 2. c. de praesert. praetorio, & c. lib. 12. l. 1. Cod. de primiceriis, eodem lib. 12. per que & alia jura sic firmant Andreas de Barulo in eadem l. 2. Cod. de praesert. praetorio, nu. 1. ubi Joan. de Paleta numer. 2. Rebuff. num. 1. & uterque in l. 1. Cod. de praepositis Sacr. Cubiculi, eodem lib. 12. Constantius in l. 1. num. 40. G. de Consulibus, eodem lib.

Et in specie, quod Comes, Dux, Marchio, vel Baro, privatus Ducatu, vel Comitatu, seu batonia, adhuc remaneat talis, ac retineat nomen & prerogativas pro toto tempore ejus vitae, firmant Ilermia in cap. 1. num. 2. de secundo Marchie, ibique clarius Afflicti. num. 13. Callaneus in Catalogo gloriae mundi, par. 5. consideratione 49. Multilli. de magistrat. lib. 4. cap. 13. num. 69. & 72. Aponte de potest. Praefer. tit. de elect. officialium. §. 8. num. 19. late Rovitus qui doctè & ex professo rationibus, & autoritatibus id probat super pragm. 1. de titularum abusu, num. 24. & seqq. quod passim habemus in praxi in Episcopis, qui dimisso Episcopatu, nomen, titulum, & prerogativas, & usum Pontificalium retinent.

Quamvis enim cessaverit actualis iurisdicchio in vassallos, non per hoc tamen cessat dicere illam Magnatiam, & Baronalem qualitate, quae in populo, & mercatoribus semel impressa reverentiam causat, ac potentia rationem in eisdem Baronibus perseverare facit. Potentia siquidem ac reverentia ratio non consistit in actuali iurisdictione in vassallos, quia stant Pontificis ejusque officialium summa vigilantia, non datur in Statu Ecclesiastico illa conussio, & potentia, quam Barones in aliis regionibus exercent, ut est deductum supra in Sabinen. status Montis Libretti; ideoque ad hunc effectum sufficere debet illa potentia, quae ex Magnatiam, & Baronali qualitate reverentiam in populo, & plebe causat, ut eis penitentibus non audeant denegare merces, & bona pecunia credita, nec de facili procedatur ad executionem & licitationem eorum bonorum, quae sunt rationes, quibus principaliter innixa est Bulla, plene considerate in (apuis allegata decis. 36. part. 5. recent. emanata in individuo super illo castra. Montis Rotundi; ac late & eruditè super reverentia & obsequio, quae per privatos barones & magnatibus praestatur, seu praestari debent, Gratian. disc. 284.

Ad quod comprobandum ponderabam dispositionem S. Conc. Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. super forma probandi iurispatronatus potentium, sub quorum nomine regulariter veniunt barones, & alii habentes iurisdictionem in loco, ut saepius habetur sub tit. de iurispatronatus, sed non per hoc sola actualis iurisdicchio dicitur causa potentiae, nam etiam qui alias iurisdictionem habuerunt in loco, five sint in magnatibus qualitate constituti, vel de familia potentis, veniunt sub hoc nomine, quamvis actuali iurisdictionem non habeant, cum eadem ratio in eis militet, ut plene habetur decis. 197. a num. 33. p. 5. rec. & in aliis; ponderando etiam hujus Bullae favorem, quem eadem Rotam firmaverat d. decis. 36. part. 5. unde propterea inferrebat benignam ac latam interpretationem capiendam esse.

His non obstantibus contrarium fuit per Rotam determinatum, sub die 8. Junii 1654. coram Verofpicio, ex eo fundamentum, quod licet distractis castris, vel bonis jurisdictionalibus, baronia nomen, & aliquid prerogativa tanquam prioris dignitatis reliquiae retineantur, cessavit tamen illius jura, ac effectus, allegando Bald. in tit. quis dicitur Dux, nu. 2. & in tit. de his qui feudum dare possunt, verbo Marchio, in principio, cons. 9. n. 22. lib. 1. Menoch. cons. 701. num. 20. & alios per Mastili. de magistratibus lib. 4. cap. 4. nu. 2. & 3. ac etiam quia tam Bulla, quam clarus chirographum ab eodem Clemente ad dictae Bullae declarationem editum, respicere videntur ad personas habentes actualem iurisdictionem, ponderando praesertim illa verba chirographi; Essendo venturisciam per diversi creditor. di Baroni, & altri che hanno giurisdictione, cum illud verbum alius importet similitudinem; & quoad conclusionem super retentione nominis, & prerogativarum, dicebatur id proce-

dere quoad quaedam honorificentias, secus autem quoad substantiam, & effectum batoniae, & ut isti comprehendantur sub novis exorbitantibus legibus, quae de Baronibus disponunt.

Urgebat motivum semel impressa reverentia ac potentia in privatis & populo, praesertim minuto; sed ci Rota respondit cum solo facto, ponderando scilicet, quod quando Franciscus post castrum vendidit & amissionem Baroniam debita contraxit, non se vocavit amplius Baronem, vel Domicellum, sed sub solo nomine & nuncupatione nobilis, seu patritii Romani contrahere professus est, ideoque creditores dicere non poterant, se à titulo, & magnatiam qualitate sub publica fide deceptos fuisse.

Istaresolutio placuit Congregationi Baronum, ac toti Curiae visa est rationabilis, undem per eandem Congregationem, me praedicante, pluries canonizata fuit, quoniam esset aliam hujusmodi novam legem (quam negari non potest à juris communis dispositione exorbitare) nimium extendere, & dum illa non praedicatur cum Ducibus, Marchionibus, & aliis Baronibus actualiter possidentibus castra, & iurisdictionem in vassallos, ex eo quod illa sita non sint in Statu Ecclesiastico immediato, sed mediato, quamvis Magnatum & Baronum primi ordinis figuram in Urbe faciant, multo minus praedicari debet cum istis, qui verè & de facto desunt esse barones, nullumque habent vassallagium, vel iurisdictionem.

Est bene verum, quod attenda dicta ratione per Rotam ponderata, per argumentum à contrario sensu ex a deductum, satis probabile videatur, quod si aliquis Baro, post venditam, vel alias renunciatam Baroniam, retento titulo, seu nuncupatione, tanquam talis contrahere profiteatur, adhuc practicanda videatur Bulla, pro Congregationis arbitrio ex facti qualitate, & circumstantiis regulando, ad favorem illorum creditorum, qui de hujusmodi cessata qualitate verisimiliter non informati, sub hac bona fide contraxerunt, cum mercatores & alii privati de populo inferiori, & multo magis exteri de hujusmodi circumstantiis non soleant esse informati, neque sciant, an unum, vel plura castra titulari, & Barones Romani possideant, & an per unius venditionem tales esse desierint, ideo totum pro dictae Congregationis prudenti arbitrio credendum regulandum; creditores convolarunt ad aliud motivum à me extitatum renunciationis factae per dictam Isabellam, cujus vigore obtinuerunt, ut in hac eadem causa sub tit. de renunciationibus.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXIV.

De contentis in hoc discursu, an Bulla Baronum habeat locum in debitis contractis post cessatam Baroniam, per venditionem feudi, seu loci jurisdictionalis, videnda sunt ea, quae habentur deducta infra in Romana Censur, disc. 119.

ROMANA DONATIONIS DE ANDOSILLA PRO INSIGNI J. C. ANGELO ANDOSILLA EJUSQUE HAEREDIBUS CUM CREDITORIBUS RAPHAELIS ANDOSILLAE.

Causa decisus per Rotam ad favorem Angeli.

An Bulla baronum locum habeat pro debitis contractis durante baronia, super bonis acquisitis cum onere fideicommissi post illam dimissam, & cessatam ordinati.

An locum habeat in fideicommissis & primogenituris, adhuc vivente illorum ordinatore, & se opponente.

Pro quibus debitis Bulla dispositio locum habere debeat, an pro contractis ex causa prodigalitatibus, & dissipationum.

Quando quis ad effectum Bullae dicatur Baro, vel Domicellus, & an quodlibet jurisdictionis exercitium illum faciat talem.

Et de Bulla Archivi Urbani VIII. per quam cessat Bulla Baronum.

S U M M A R I U M.

- 1 Facti series.
- 2 De bulla archiepiscopi moderatori bullae baronum.
- 3 Qualitas baronalis quando adesse dicatur, & quis dicatur.
- 4 Post venditum, vel dimissum castrum cessat qualitas baronalis ad effectum bullae.
- 5 Maritus non efficitur Baro ob castrum extradotale uxoris.
- 6 Cessio commoditatis castrum, vel feudi non transfert illius dominium, & possessionem.
- 7 An facta cessione commoditatis, cedens remaneat Baro ad effectum bullae.
- 8 Cedens post factam cessionem exercere potest iura cessa de consensu cessionarii ad istius commodum.
- 9 De intelligentia verbi quoquomodo bullae.
- 10 Bulla baronum non capit bona quae sunt post cessam baroniam cum vinculo fideicommissi.
- 11 Donator quamvis non possit revocare donationem, potest tamen eam dubiam declarare.
- 12 Promisso de relinquendo aliquam rem post eius mortem, an importet donationem ab initio perfectam.
- 13 An bulla baronum deroget fideicommissi ordinatis a donationibus ad hoc ventibus & se opponentibus.
- 14 Multa conceduntur disponenti vivo, quae denegantur successoribus.
- 15 Voluntati venturum non solet derogari.
- 16 De rationibus salutaribus bullam baronum, & quibus ipsa innixa est.
- 17 De verbo antiquis in eadem bulla contento.
- 18 In exorbitantibus non datur repetitio qualitatis.
- 19 Pro quibus debitis bulla debet praticari, & pro quibus non.
- 20 Qui creditores sint indigni beneficio bullae.

D I S C. LXXXV.

Raphael Andofilla, Angeli insignis J. C. primarii Advocati, & deinde utriusque signaturae Decani, ex fratre nepos, de anno 1643, primum contraxit matrimonium cum Anna Morona, quae tanquam Franciscae Melchioriae filia, & cohaeres, cum Portia sorore possidebat medietatem castrorum Cantalupi, & Bordelle, de quibus habetur supra in *Tiburina Castrorum*; sed quamvis eius dos in dictorum castrorum quarta parte consisteret, eam tamen in hac specie prudens sponsi paternus noluit, unde per aliquos puellae conjunctos constituta fuit dos de proprio in quantum scilicet 8. m. pro quorum reintegracione, Annae casti dictorum castrorum portionem, seu tenentiam, constituendo eos procuratores in rem propriam, donec obtento beneficio Apostolico, formalis cessio, seu datio in solutum sequi posset.

Mortua est brevi tempore sponsa, quae nullis superstitibus filijs haereditate scripsit Raphaelem virum, in dictorum dotantium optione relinquendo, an castrorum portionem, vel quantitatem scilicet 8. m. praestare vellent, cuique solventibus pecuniam penes eisdem dictae portionis castrorum tenentia cum fructuum, & emolumentorum perceptione fuit.

Ad secundas nuptias Raphael de anno 1646. convolvit cum Angela Palazzola, cujus matrimonii contemplatione, Angelus Patrus promissit sponsoe corumque filios, & familiam, donec vixerit, domi retinere, & congrua alimentis iuxta qualitatem subministrare; post mortem vero, eidem Raphaeli relinquere tot bona, quae importarent annuum redditum scilicet 2. m. sub fideicommissis tamen, & vinculis per ipsum quandocumque a secedendis; quibus sequitur, cum de anno 1650. dictorum castrorum possessores ad illorum venditionem processissent ad favorem Caesaris Palazzolae, ad majorem emptoris cautelam, Raphael tanquam Annae haeres inter venditores intervenit, cum expressa tamen protestatione, id agere pro eius solojure, & interesse absque aliquo eius praesudicio, vel obligatione ad evictionem, vel restitutionem pretii, quod nullum receptum, utpote solutum illis, qui dotem sibi solverant ut supra; quibus peractis, de anno sequenti Angelus patrus, eidem Raphaeli, eisque descendens cum ordine primogeniturae in perpetuum, plurium bonorum donationem fecit, & converso donatarius asserens possidere scilicet 17. m. provenientia ex dotibus prima, & secunda uxoris, illa eidem

primogeniturae incorporavit. Cum autem postea post Raphael predictus, superstitibus Angelo, & Portia filijs, gravi aetate alieni mole oppressus decessisset, atque creditores molestis inferre comminarentur super bonis donatis, Angelus donator adhuc supervivens iudicium instituit coram A. C. ac favorabilem sententiam reportavit super donationis resolutione, a qua sententia interposita per creditores appellacione, & commissa causa in Rota coram Cerro, datum fuit dubium, an donatio esset resoluta, & quatenus non, qualesque creditoribus ad bona donata competere, coque proposito sub die 3. Junii 1658. utriusque respectivè parti favorabilis resolutio prodidit, donationem scilicet non esse resolutam, sed creditoribus nullum jus competere, stante strictissimo fideicommissio per donatorem adjecto; quia verò creditores rectè concilii de fideicommissio oppoerant illud non obtinere ob baronalem qualitatem in dicto Raphael concurrentem ob Constitutionem 41. Clementis Octavi, vulgò Bulla Baronum nuncupatam, de hoc reservatum fuit particulariter videtur, unde propterea sub die 24. Januarii 1659. assumpta desuper disputacione, resolutum fuit Bullam non obtinere, & post longum silentium reassumpta causa per creditores, obtentaque nova audientia, resolutio praedicta confirmata fuit sub die 9. Junii 1666. coram eodem Cerro, & in hoc statu causa reperitur, quarum decisionum prima est post Bonendum decisi. 50.

Plura fuerunt fundamenta, ex quibus ego, & ceteri pro donatore, & donatariis respectivè scribentes, dicebamus dictam Bullam non intrare, quamvis non omnia deducta fuerint in decisionibus super editis. Primum erat illud archivaionis dictae donationis ad formam Constitutionis 117. Urbani Octavi, quae vulgò Bulla Archiepiscopi nuncupatur, dictae Bullae Baronum moderatoriae, & de qua habetur specialiter actum infra in *Romana bullae Archiepiscopi* per puncto, an ejus forma impleri possit per equipollens cum certa scientia creditorum, seu contententium, quae disputatio in praesenti non cadebat, cum jam de forme praecise implemento constaret.

Illud motum deducitur in decisionibus, praesertim secunda anni 1659. & erat irrefragabile quoad debita contracta post sex menses a die archivaionis iuxta ejusdem Bullae dispositionem, parum vero suffragatur, cum major pars aetate alieni contracta esset ante dictum tempus, unde propterea nulla desuper cadebat juris disputatio, cum totum consistere in facto.

Alterum fuit motum, in ultima praesertim decisi. anni 1666. canonizatum, deficientis qualitatis baronalis in dicto Raphaelae, qualitas enim praedicta consistere dicitur in praesentibus iurisdictionibus super vasallos alioquin castrum, vel loci, Petra de possess. Principis, fol. 97. Castan. & ceteri collecti per Capoblanco de Baronibus. tom. 1. in rubr. nu. 12. cum seq. & omnium meo iudicio melius Freccia de subsensu, lib. 1. tit. de origine Baronum, n. 2. cum seq. ubi satis erudite de hoc Baronis nomine, seu vocabulo agit.

Adeoque dicta qualitas requiritur, quod non sufficiat illam extitisse, & postmodum cessasse ob venditum, vel resuratum, seu alias dimissum feudum, seu castrum, licet enim quoad honorificentias, & prerogativas prioris dignitatis reliquiae remaneant, non tamen ad hunc effectum sufficiunt; ex iis, quae habentur supra in *Romana fideicommissi* hoc eod. tit.

Dictam verò qualitatem nunquam in dicto Raphaelae extitisse dicebamus, quoniam distinguendo tempora, aut agebatur de illo, vivente Anna uxore portionis hujusmodi castrorum domina, & tunc quidquid sit, an dominium, non obstantes cessione facta dotantibus, penes ipsam resideret, & an ad hunc effectum sufficeret, ut infra, certum videbatur nullum dominium, vel possessionem fuisse penes Raphaelem virum, cum dicta castrorum portio in dotem data non esset, sed remansisset in bonis extradotalibus, in quibus, ubi etiam remanent ad plenam, & liberam dispositionem, & fructuonem mulieris, maritus ex dispositione legis fundata in praesumpta voluntate mulieris, habet solum quandam administrationem quandoquomodo revocabilem, absque dubio non sufficientem ad hujusmodi qualitatem impemendam, multo magis facta dicta cessione ad favorem dotantium, ob quam de facto eadem mulier neque possederat, unde quoad istud primum tempus res videbatur plana.

Atiqua verò difficultas cadebat super secundo tempore, post mortem scilicet dictae Annae usque ad venditionem, ob qualitatem hereditariam in dicto Raphaelae concurrentem, licet enim Testatrix ut supra, in dotantium optione reli-

quisset, vel restituere sibi cessam portionem castrorum, vel illa retenta, solvere ab eis promissam dotem in pecunia, illique hanc secundam partem elegerint, unde de facto penes ipsos dictorum castrorum possessio, & fructio penes eos fuit. Nihilominus dicebant scribentes pro creditoribus (& in hac parte bene,) hujusmodi professionem fuisse solius commoditatis jure constitutionis procuratoris non tangentis ipsorum castrorum substantiam, quae verò semper remansit, tam in dominio, quam in possessione, penes cedentem, & successivè penes ejus haereditem, ex iis, quae de cessione, vel alienatione solius commoditatis feudi, aliarumque rerum in commercio non existentium habentur hoc eod. tit. frequenter, praesertim in *Tiburina Castrorum*, & *Romana*, seu *Status Ecclesiastici infuedationum*.

Fortius verò concurrentibus facti circumstantiis idem comprobantibus, dum ex parte creditorum exhibentur aliquae deputaciones officialium, alique actus jurisdictionales per dictum Raphaelem gestii, ipseque tanquam dominus in venditionis contractu ut supra intervenerat.

Verum, reflectendo etiam ad veritatem, obiectum non videbatur subsistere, ideoque merito rejectum, quoniam licet propter obstaculum constitutionum Apostolicarum prohibentium castra, & bona jurisdictionalia alienari, sine aliis in contractum deduci, quinimo neque tractari sine beneplacito Apostolico, facta esset dicta cessio de sola commoditate, quam utpote non tangentem rei substantiam dictae prohibitiones non percutiunt, & consequenter in stricta iuris censura rectè procederent ea, quae dicebantur per scribentes in contrarium super continuatione domini, & possessionis penes cedentem ejusque haereditem, nihilominus verè, & de facto istud erat quoddam dominium intellectuale, sine effectu actualis jurisdictionis in vasallos, in qua se fundat Bulla Baronum, & clarissimum chirographum subsecutionis ejusdem Clementis Octavi, unde propterea effectus magis quam hoc jus imaginarium, seu intellectuale spectari debet, juxta ea quae habentur in *Romana pecuniaria de Pallavicinis*, in alia *Romana de Maximis*, seu de *Panzanis*, & pluries hoc eod. tit.

Ad actus vero praedictos, qui in contrarium deducebantur circa deputacionem officialium, alioque jurisdictionales, respondebatur cum solo facto, ob non bene justificatam recognitionem, & effectuonem; & nihilominus, ubi etiam justificarentur, cum verè & de facto ipsi cessionarii semper officialis deputassent, ac jurisdictionem exercissent, alioque actus baronales, & dominicales egissent, ita ut ipsi vasallos recognoscerentur pro dominis, intervenendi pro solo ejus jure & interesse &c. absque aliqua obligatione evictionis, vel restitutionis pretii, unde propterea nullo modo dici poterat ita possessum fuisse castrum jurisdictionale, quod exinde resularet qualitas baronalis.

Et quamvis scribentes in contrarium insisterent in eo verbo quoquomodo contento in bulla, s. 9. quasi quod sufficiens qualis possessio bonorum jurisdictionalium, nihilominus, ut in aliis ad hanc eandem materiam adnotatur, istud videtur aequivocum manifestum, referendi hoc verbum ad possessionem castrum, seu loci jurisdictionalis pro inducenda qualitate baronalis, seu domiciliaria, dum ita etiam ministratores dicendi essent Barones, dum verbum quoquomodo, etiam in aliis verificatur, quod utique vanum effect aliquid esse, posita baronalis qualitate, de possessione bonorum que reperiantur penes successores, quod scilicet sufficiat per Barones debitorum etiam ex dominio per eorum mortem resolvablem possessa fuisse, ut in aliis deducitur habetur hoc eod. tit.

Addito etiam circa dictum interventum in venditione, quod cum Testatrix ita hujusmodi castrorum portionem legasset votantibus, sibi constitutam dotem in pecunia solvere eligentibus, ita non militante Apostolicarum constitutionum obstaculo in ultimis voluntatibus, exinde testabatur, quod dominium plene jure ex tunc acquisitum esset ipsis legatariis specie, unde cessabant ea, quae retentis solis terminis cessionis commoditatis, superius dicta sunt de continuante dominio penes cedentem, atque ita cessabat omnis difficultas, referendo dicti haereditem interventum ad illum actum, quem ipse facere debet ad commodum legatarii, ut iste dicatur legitime accepisse legatum à manu haereditis, & ex hoc cessabat omnis difficultas.

Exclusa verò baronali qualitate, cessabat bullae fundamentum, & consequenter necessitas examinandi alia mortua, in quibus tamen abundando, deducebatur tertium omnium solidius, & per quod verè hujusmodi praesentio tolleratur in radice, quod scilicet bona super quibus erat controversia, nunquam possessa fuerant per Baronem, utpote obventa post jam cessatam baroniam per venditionem castrum praecedente ut supra sequuntur. Unde non solum intrabant ea, quae de gestis post cessatam baroniam habentur supra in dicta *Romana fideicommissi*, sed etiam dicebatur, cum sensu veritatis, fortissime urgere deficientem voluntatem donatoris, qui cupiens mediante fideicommissio suorum bonorum perpetuam conservationem in ejus domo, ac proprii fratris posteritate, idcirco tanquam vic doctissimus, rectèque concilius hujus bullae fideicommissorum destructivae, & donationem alias non fecisset, eamque facere distulit, postquam per castrum venditionem omnino certificatus fuit de cessata baronali qualitate, potissimum dum idem donator adhuc vivens hujusmodi voluntatem expressè declaraverat, cui declarationi non percutienti proprium interesse, minusque indirectam revocationem donationis clare, sed interpretationem, seu manifestationem voluntatis dubiae, receptum est defendendum esse, ex deductis per Cyriac. contr. 295. nu. 30. & seq. Orthob. dec. 195. nu. 18. decisi. 238. nu. 5. part. 3. recent. 402. a. nu. 31. part. 9. & 84. nu. 18. & seq. part. 10. recent. ac habetur saepius in sua materia sub tit. de donationibus.

Advertus hoc solidissimum, ac omnino tutum fundamentum, acriter insitebant scribentes in contrarium super cessante illius applicatione ad factum, pro illa bonorum rata, quae constitueret annuum redditum scilicet bis mille, utpote Raphaeli donatario quæsitus usque ab anno 1646. in quo ut supra in facti serie per apocham dotalem illi per patrum intuitu matrimonii promissus fuerat, eodem dicenda erant bona possessa in statu baronali, quatenus, non subsistentibus praemis dictam qualitatem excludentibus, illa subsisteret.

Verum obiectum mihi videbatur de facili tolli, ex eo quod dictus redditus conventus non esset per viam purae & perfectae donationis translativae domini ab initio, sed per viam promissionis de relinquendo, & sic per ultimam voluntatem, & per quamdam speciem assecurationis futurae successione, ita caducatae per praedecessum ejus, cui relinquendum erat, juxta punctualiter firmata super commisi promissione per Rotam decisi. 49. post Merlin. de pignoribus, cum qua pertransseunt hujus causae decisiones, praesertim prima anni 1658. & habetur particulariter actum sub tit. de donationibus in *Parmen. donationis* pro Comite Taracono.

Alterum mihi videbatur, praemis etiam cessantibus, solidum fundamentum dictae Bullae excludivum, super quo tamen Rotam, putans causam necessitatem id non exigere, nihil firmare voluit, quod scilicet loquente Bulla in s. 9. & toto textu de fideicommissis & primogenituris antiquis majorum jam defunctorum, non comprehendere tanquam omnium & diversum istum casum, in quo agatur de fideicommissio ordinato per donatorem adhuc viventem ac se expressè opponentem.

Ad quod probandum ponderabam dispositionem textus in l. 1. h. h. solis, & l. final. Cod. de revoc. donat. ubi ex causis ibi expressis conceditur ipsi donatori viventi facultas revocandi donationem, quae eo defuncto haereditibus, & successoribus denegatur, quoniam multa disponenti adhuc vivo conceduntur, quae alias successores denegantur, Molina de primogenitura, lib. 1. cap. 9. nu. 36. & lib. 4. cap. 11. nu. 44. Fontanell. de pactis, claus. 4. gl. 28. nu. 35. & seq.

Et magis ad rem, Principes ex causa, defunctorum fidei-

fideicommissis, & majoritatibus derogare solent, eorumque voluntatem commutare, quod tamen de viventibus non faciunt. Moneta, de commutat. ultim. volunt. cap. 11. num. 664. Molin. de iustit. & iur. tom. 3. disp. 650. num. 1. atque mortuo fideicommissante, lex concedit pro dotibus constituendis; vel restituentis, etiam totum fideicommissum everti posse, ex iis, quae ad materiam auct. res quae habentur sub tit. de dote, vel sub altero de fideicommissis, & tamen prorsus vanum esset id pretendere adversus viventem, ut pro dote constituenda, vel restituenda, sive eius obligatione, & ex sola dispositione legali totius patrimonii, seu alius iacturam, & eversionem pati cogatur, cum similibus.

Præterea, ut frequenter in præcedentibus, & sequentibus habetur ad hanc materiam bullæ baronum, duplex ratio illam à nimia exorbitantia, & irrationabilitate salvare videtur, una scilicet, reducendi rem ad terminos ante Augustum, & quando fideicommissa non erant obligatoria, ex ea non improbabili ratione, quod est disponere de bonis in tempore inhabili, & quando post mortem omnia solventem id non potest amplius dominus; & altera ad instar dictæ auct. res quae, verisimiliter, & præsumptæ voluntatis ipsius ordinatoris fideicommissi, quod scilicet si resurgeret, & interrogaretur, videndo successorem in necessitate constitutum, pateret aliqua bona fideicommissi non obstante distrahi. Utraque autem ratio cessat ipso disponente adhuc vivente, & contradicente, unde aliis esset violare jus gentium, seu naturæ, quod in Pontifice dicendum non est, & de dicta ratione verisimiliter voluntatis super Decretis Ducibus Sabaudia, huius bullæ approximantibus, Cacheran. decis. 169. num. 20.

Ponderando etiam illud verbum, antiquis, in eadem bulla §. 9. contentum; licet enim illud adjectum sit investituræ, nihilominus etiam fideicommissa, donationes, & concessionis percipere videtur, cum omnia ab eodem verbo, & periodo regantur, præsertim in materia exorbitantia, & correctoria, unde ad evitandam quo magis fieri potest exorbitantia, & juris correctionem, qualitas adjecta in una parte in omnibus aliis ejusdem orationis partibus repetita censetur, ut supra generalia, quæ frequenter habemus, præsertim in materia fideicommissorum, & ultimorum voluntatum, in his terminis, bene Cacheran. decis. 167. n. 10. & seq. & decis. 169. num. 6. concurrente præsertim observantia, quæ licet in stricta juris censura, vera & formalis non adesse, cum nunquam casus contigerit, nihilominus adhuc considerabile videbatur, quod nunquam bulla prædicata esset, ipsomet fideicommissante vivo, & contradicente.

Eoque magis dicebam omnia motiva prædicata recipienda esse, ac sufficere quale dicitur, ut ita pro creditorum exclusione respondendum esset, quoniam non agebatur de debitis ex aliqua necessaria, vel saltem justa & honesta causa contractibus, sed ex dispositionibus, & prodigalitatibus, pro quibus huiusmodi leges suffragari non debere, satis bene advertitur apud Cacheran. a. decis. 169. & 170. n. 7. & per tot. ubi optima assignatur ratio, quod scilicet ita esset conservare vitium ac peccatum, quod in prodigalitate inesse dicitur, in bonis præsertim non suis, & libere dispositivis, ac invitare ad delinquendum, quod frequenter insinuavi in Congregatione Baronum, ut sepis in aliis hoc eod. res. ea etiam consideratione accedente, quod quando debita contrahuntur per huiusmodi personas, quas notorium est esse à parentibus, vel conjunctis de omnibus necessariis abunde provisos, unde frequentius sunt debita, quæ clam à majoribus eos providentibus contrahuntur, tunc ipsi creditores non sunt ab aliqua fraude, & dolo alieni, neque debita solent esse pura, & sincera, sed frequentius criminosa utpote provenientia, vel ex ludo, vel ex stocchis, barochis, & civantis, ut in hac facti specie pro notabili parte verificari vehementer fumus dabatur, idcirco sicut per dictam constitutionem 117. Urbani VIII. huius bullæ beneficio indigni reputantur illi creditores, qui certam fideicommissi notitiam habentes, non in omnino bona fide ac justa credulitate esse dicuntur, ex deductis in dicta Romana bulla Archiepiscopi, hoc eodem titulo, super jam insinuato puncto, an forma per dictam constitutionem moderatoriam præscripta impleatur per acquilens; ita multo magis, & absque dubio huiusmodi beneficio indigni reputandi sunt isti creditores, unde propterea mea satis frequens consuetudo fuit dicendi, huius bullæ baronum exorbitantiam magis consistere in intellectu, & praxi, quam in dispositione, cum revera intelligi, & prædicari debeat co-

modo, quo consimilia decreta Ducalia Sabaudia, seu Pedemontanae regionis, intellexit, & interpretatus est ille Senatus apud Cacheran. dictis decisionibus, ubi scilicet agitur de debitis ex necessaria, vel saltem justa, & honesta causa, ita ut urgeat aliqua ex præmissis rationibus huic legi adaptabilibus, sive altera favoris, & libertatis publici commercii; ex quibus omnibus, reflectendo ad solam veritatem, justæ, beneque fundatæ vitæ vite resolutiones, quamvis decisiones desuper editæ non omnia deducant,

S U M M A R I U M.

- 1 De casu disc. 85. super probatione qualitatis baronalis.
- 2 De eodem, & effectibus diversis in idem.
- 3 An Bulla procedat vivente ordinatore fideicommissi.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXV.

Ista causa mutavit faciem, quoniam defuncto bo. mem. Androssilla donatore Magistro meo, recessum fuit à decisionibus favorabilibus in discussa recentibus, coram eodem Cerro 1. Aprilis 1669. & deinde 10. Decembris 1670. & 1. Junii 1671. coram Bourlemont, subrogato in locum Cerri, interim ad purpuram evecti, atque prolata sententia, & commissi causa in eadem Rota coram Calatru. & his proposita causa dilata fuit resolutio, atque in hoc statu causa reperitur.

Fundamentum autem istarum posteriorum decisionum, firmantium in Raphaelæ debitorum qualitate baronalem, post mortem Annæ uxoris, in eo consistit, quod cum ob prohibitionem alienandi resistentem à Constitutionibus Apostolicis, Castrum semper rederit penes eandem Annam, à qua per invalidam cessionem nunquam fuit abdicatum, ita per consequens, transfuit feci in Raphaelæm heredem, qui hereditatem acceptavit, cum penes cessionarium, ex eodem defectu, esse non potuerit; multo magis, dum subsequente venditione factæ per cessionarium, de qua supra, decis. 165. idem Raphaelæ consensum præstitit, atque in contractu intervenit, ponderando etiam quosdam actus denotantes exercitium jurisdictionis.

Verum (in sensu etiam veritatis) credebam istas posteriores resolutiones esse parum probabiles, maleque fundatas, dum Testatrix in testamento optionem dedit Raphaelæ viro, vel reassumendi à cessionario ipsum Castrum, vel petendi dorem constitutum in pecunia, relinquendo Castrum cessionario; idcirco, cum sequuta morte Raphaelæ elegerit hanc secundam partem, atque etiam viribus Preture coegerit cessionarium ad solutionem dotis in pecunia, ita manifeste dignosci videbatur implicantia, quod haberet dominium, & possessionem Castrum; sed quod potius idem Castrum illic effectum fuerit de dominio cessionarii, si non iure prohibita, & invalida cessionis inter vivos, iure tamen legati, quod non est prohibitum, dummodo legatarius sit subditus, ac propterea dicebam intrare conclusionem, de qua decis. 356. num. 17. part. 9. recent. & apud Dumoz. decis. 993. quod scilicet obvenio in possessorem ex titulo minus efficaci altero titulo efficaci, censetur etiam absque alia declaratione sibi mutasse causam conditionem, iuxta receptam decis. Achill. de Graf.

Et quoad consensum præstitum venditioni, illum potius retorquebam in contrarium, quod scilicet actus venditionis principaliter factus fuerat per dictum cessionarium, seu legatarium actuale possessorem, qui pretium recepit, atque ad evictionem se obligavit; Raphaelæ autem, ad cautelam emptoris, qui erat ejus fororulus, consensum præstiterat, pro se jure tali quali, &c. cum expressa protestatione nolle teneri ad evictionem, vel pretii restitutionem, nec ad aliud quidquam; idcirco advertebam, quod ipsa præstito consensus erat compatibilis cum legato, quod præstandum est à manu hæreditis; alii vero actus expressè negabantur ex hac parte, ac præsumpnebatur, quod esset falsi.

Dicebam præterea, quod in omnem eventum ista esset quedam baronia intellectualis, illa deducta ex quadam fictione, seu metaphysica legis, absque veritate naturali, & de facto, dum præfatus cessionarius, eodem modo quo, Anna vivente, possedit, ac se gessit pro Domino, & Barone, & per consequens, quod illa species Baronia intellectualis possit quidem satisfragari ad aliquos effectus honorificos, & inter favorabiles, absque terti præjudicio, nunquam vero ad meritum illi odiosum, & exorbitantem effectum, iuxta ponderationes, de quibus disc. præcedenti, ac etiam infra, disc. 119.

For-

Fortius vero accedente alia majori exorbitantia ponderata in discursu, quod scilicet agebatur de fideicommissio ordinato per actum inter vivos, ordinatore adhuc vivente, siumque animum expressè in contrarium declarante; bene verum, quod de hoc puncto in his ultimis decisionibus actum non fuit, sed solum firmatum in abstracto, quod Raphaelæ fuisse Baro, reservata inspectione, an ista Baronia esset sufficiens, necne ad effectum hujus Bullæ, cujus contrarium omnino verius videtur.

ROMANA PECUNIARIA DE SODERINIS. PRO CREDITORIBUS ALFONSI SODERINI, CUM CREDITORIBUS PAULI ANTONII SODERINI PATRIS.

Causa pendet in Rota.

Patri acquiratur usufructus in feudis, vel castris, & bonis jurisdictionalibus per filium acquisitis.

Et quatenus acquiratur, an iste solus usufructus faciat Baronem, ut intret Bulla.

S U M M A R I U M.

- 1 Pretium proveniens ex bonis baronis succedit loco baroniae.
- 2 In feudis possessi per filium pater non habet usufructum.
- 3 Examinatur ratio conclusionis, & an procedat indistincte, vel solum in feudis propriis.
- 4 Feuda, & baronia, ignota de jure communi.
- 5 Pater potest non agnoscere usufructum in bonis filii.
- 6 Quis dicatur baro, & an possidens castrum in solo usufructu dicatur talis.
- 7 Sub obligatione Camerali an veniant bona heredis, & a quo tempore remittit.
- 8 De concursu creditorum istius baronis, & ejus majoris, cujus sit heres, & quale jus bulla tribuat.

D I S C. LXXXVI.

Alfonso Soderinus, vivo adhuc Paulo Antonio patre, emit Baroniam Collis alti, & post aliquod tempus patre defuncto, ejus hereditatem adivit, & litrem cum creditoribus habuit super separatione bonorum, seu jurium, quæ in paterna hereditate habere prætendebat, ut constat ex decis. 99. & 114. part. 1. & decis. 558. & 559. & 560. part. 4. divers.

Eoque demum defuncto, ad instantiam ejusdem Alfonso creditorum, de ordine Congregationis baronum vendita fuit baronia prædicata, & pretium creditoribus solum iuxta bullæ baronum dispositionem, & Congregationis stylium cum cautione derelictum prioribus, & posterioribus; unde Pauli Antonii patris creditores, rempensis datam anteriorem habentes, pulsare ceperunt aliquos dicti Alfonso creditores in tempore posteriores pro avocatione pecuniarum, sed pro creditoribus pulsatis scribens, dicebam illi nullam competere actionem, cum hoc pretium ut proveniens à dicta baronia, ejus loco subrogatum sit, eoque jure regulandum, quo ipsa baronia regularitur, ita disponente bulla baronum, ut in specie de pretio loco bonorum subrogata habetur decis. 4. part. 11. recent. super baronia vero nullum jus competeat eidem creditoribus Pauli Antonii, qui nunquam fuit Baro, nec illam possedit.

Adversus quam exceptionem replicantibus creditoribus dictum Paulum Antonium illam possedisse jure usufructus patri de jure competentis in boni filii, duo assumpti fuerunt articuli, incidenter disputandi in signatura Sanctissimi occasione questionis, an eorum uno, vel altero iudice causa cognoscenda esset, primò nempe an dicto Paulo Antonio patri iste præteritus usufructus competere, & secundò quatenus competere, tam de jure, quam de facto, quod scilicet illum agnovisset, & perciperet, ita ut hoc jure baronum posse dicitur, an sola possessio jure usufructus inducat baronalem qualitatem ad effectum bullæ.

Quo ad primum, negativè respondendum dicebam ex regula, quod in feudis non intrat dispositio rei. in l. cum oportet, & concordantium, Cede bonis, quæ liberis, unde patri usufructus non competit, sed solum quædam commoditas, licet in c. 1. §. Palsiores, a. n. 12. de his qui feudum dare Card. de Luca, Lib. 1.

possunt, Franch. dec. 10. nu. 7. & seq. Palchal. de patriæ potestate, p. 1. c. 3. n. 102. Surd. conf. 116. n. 32. Constantinus in l. 2. C. de filiis officialium, lib. 12. nu. 57. & in aliis per eos adducti, quia feudalia dicuntur castrensis, vel quasi, Rolentall. c. 3. conclus. 5. n. 5. & habetur sub tit. de servit. in Romana usuf. pro Duce Bassanella Calumnia.

Et licet Gabriel. conf. 162. n. 48. lib. 2. in hac specie distinguat inter feuda propria, & impropria, quasi quod conclusio in prima, non autem in secunda specie procedat, ac pretendatur dictam baroniam esse feudum improprium, & remotum, jure aliodii tanquam purè hereditarium regulandum, eodem modo, quo ferè omnia castra, & tota jurisdictionalia Status Ecclesiastici esse solent, sepis in præcedentibus est dictum; attamen quidquid sit de hujusmodi facti supposito, de quo adhuc perfecta notitia non habebatur, indistinctè tamen dicebam, rejecta Gabrieli sententia, dictam regulam procedere; siquidem triplicem rationem habet ista conclusio, primam desumptam ex textu feudali in cap. Imperialem, de prohibita feudi alienatione per Federic. per quem omnis alienatio, vel servitus adjectio, sui feudi divisio prohibetur, sub qua prohibitione cadit usufructus tanquam importans servitutem, ac feudi divisionem, & ex qua ratione communiter apud feudistas prohibita est feudi refutatio in proximè successorem pactationa, cum reservatione scilicet usufructus; & quoad istam rationem sive alteram deductam per Constantium loc. cit. quod feudum est servitium, idcirco danda non est servitus servitutis, rectè præterea potest cadere differentia inter feuda propria, & impropria, cum hæc jure aliodii regulanda feudorum legibus non subiceant, neque sub dicta prohibitione cap. Imperialem cadant, ut habetur in Romana pro Gueljo & in aliis hac tit.

Alteræ est ratio, quod Barones, castra, & bona jurisdictionalia possidentes cum mero, & mixto imperio in vasallos, dicuntur milites primi ordinis apud Principem, idcirco huiusmodi bona dicuntur castrensis, ut per Rolentall. dicto c. 3. conclus. 5. num. 5. & consequenter censenda sunt à dicto usufructu exempta, juxta notos terminos institutionum; quamvis enim castra, quæ possidentur per Barones Status Ecclesiastici, possideantur absque investitura, & servitio feudali, ita ut quoad successiones, devolutiones, alioque effectus, alodialium potius, quam feudaliu bonorum naturam sapiant, nihilominus quoad Papæ subjectionem, fidelitatem, atque in occurrenceis proprium servitium, ejus feudatarii ac milites censendi sunt, ut late probat Spada cons. 1. vol. 1. & est propositio, contra quam non dabitur casus iudicatur in curia; nullus enim iudex firmare audebit, Barones Status Ecclesiastici non esse Papæ milites, & subditos.

Tertia est ratio, quæ pariformiter in castris, & bonis jurisdictionalibus procedit, sive sint feuda propria, sive impropria, quod scilicet cum jurisdictionem in vasallos Papæ subordinatam, & cum mero, & mixto imperio habeant, nec vere feudatarii dignitatis titulum, vel prærogativam merentes, censendi saltem sint Papæ Officiales perpetui, cum ad alium titulum hæc jurisdictioni subordinata referri non possit, nisi, vel ad illum feudi, vel ad illum officii, referri enim non potest ad titulum veri, & pleni domini alodialis, quia si hoc daretur, sequeretur effectus aliodii, quod non agnosceret nisi Deum, quod utique vanum est asserere; si ergo sunt officia, seu officiorum species, idem resultat, quia bona, quæ jure officii à Principe obtinentur habentur, inter castrensis, vel quasi reputanda sunt, ab isto usufructu exempta, maxime ubi agitur de primo feudi, seu baroniae acquirentore, qui illam saltem ex Constit. Sixti V. acquirere non potuit absque licentia, & consensu Papæ, qui dum Alfonso acquirere in Baronem, & sui Status officialem agnoscere voluit, cogendum non est illi sibi ignotum habere in officialem, & possessorem baronalem jurisdictionis jure proprio.

Ponderabam etiam aliam rationem, usufructus nempe competentiam patri provenire ex dispositione juris communis novissimi Codicis, quod feudorum, & castrorum quatenus bonorum jurisdictionalium qualitatem, ac baronum speciem non cognovit, dum hæc dominiorum species post ferè dissolutum, præsertim in his partibus occidentalis, Romanum Imperium, ex Longobardorum, sive Germanorum usu inolevit, atque secundum illa jura, seu consuetudines, antequam juris communis usu oriretur, regulata fuit; unde quando dicti juris communis notitia cum ejus usu, longo post tempore supervenit, iuxta historiam legalem, de qua in Neapolitana adificii, sub tit. de servitutibus in Clemacen. & in

in Montis Pelosi hoc tit. illud in hujusmodi bonorum specie uti receptum non fuit, sed cum antiquis moribus, & consuetudinibus est continuatum, ideoque leges communes, usumfructuum pari in bonis privatis, & mercedibus deferentes, in hujusmodi castris, & bonis jurisdictionalibus recipiende non sunt, quia in effectu istorum dominium, potius publicum quam privatum censendum est.

Ex facto quoque in hoc primo puncto, creditorum praesentationem cessare dicebam, quia non constabat partem hujusmodi usufructum agnovisse, ejusque jure, & titulo possedisse jurisdictionem, cum potuerit pater dictum usufructum sibi delatum non agnoscere, ac nolle acquirere etiam in praesudicium creditorum, ad text. in l. qui autem, ff. qua in fraudem creditorum, Anchar. conf. 106. num. 4. & ceteri apud Cutell. de donat. contemplat. matrimoni, tract. 1. disc. 2. part. 9. Salgad. in labyrinto pari. 2. cap. 14. num. 5. & seqq. & saepe in sua materia sub tit. de credito.

Verum ubi etiam dicti usufructus competentia, & possessio, tam de jure, quam de facto admitterentur, adhuc tamen, non inde dicebam resultare in parte simplici usufructuario baronale qualitate, quia Baro dicitur ille, qui castra, & jurisdictionem in vassallos habet jure proprio, & in dominio, non autem in simplici usufructu, qui nec dominium, nec rei possessionem vere importat, sed tantum servitutem in re. Nil obstante replicatione fieri solita, bullam in §. 9. per verba nimis generalia, & effrenata contentari quacumque possessione, & detentione, ibi, quoquo modo tenuerint, & possederint, tum quia controversum est de jure, an usufructuarius rem possidere dicatur jure suo, vel jure, & nomine proprietarii, plerisque volentibus vere ipsam rem jure suo non possidere, sed solum habere jus in re, tanquam nudam servitutem, ex latè hinc inde deductis per Castill. de usufructu cap. 7. num. 20.

Tum etiam quia, ut in praecedentibus dictum est, manifestum videtur aequivoquum, quod bulla ad constituendum Barone contentetur simplici possessione, vel detentione quoquo modo, quia si ita esset, castrosum conductor, seu usufructuarius ad longum tempus, in quem quodquam jus in rem transire dicitur (ita ut locatio ad longum tempus juxta notos feudorum terminos sub alienationis prohibitione cadat) dicendus esset baro, & veniret sub bulla, quod utique videtur absurdum.

Ideoque germanus bulle sensus est in dicto, §. 9. ut ad bona quae Baro debitor quomodocumque tenuit, & possedit, agi possit contra successorem, quamvis proprio jure fideicommissi, vel investiturae possidentem. Et sic qualitas baronalis praesupponit certa, & perfecte existens, & hoc praesuppositum stante, quatenus pertinet ad bona exequenda, contentatur Papa simplici possessione quoquo modo, unde prorsus erroneum videtur ista verba ad ipsam baroniam inducendam referre. Et ita non semel me disputante fuit tentum per Congregationem Baronom, solum scilicet possessionem titulo, vel jure usufructus non sufficere ad baroniam, praesertim in una Romana de Maximis, & alia Romana pro Panzano hoc eod. tit.

Replicabant creditores, in omnem eventum ipsos esse etiam creditores ipsius Alfonso Baronis, qui absque legitimo inventario patris hereditatem adeundo, cum eis quasi contraxerat, eorumque debitor effectus erat, unde tanquam in tempore anteriores vincere debebant creditores proprios ipsius Alfonso ex privilegio obligationis cameralis, inter ejus effectus, seu privilegia, illud etiam numerari solet, quod bona haereditas, quae regulariter sub hypotheca per defunctum contracta non cadunt, ita veniant. Verum dicebam, quod admissio etiam hoc effectu, ille non fortiterat respectu bonorum haereditis, nisi à die aditae hereditatis, ex quo tempore, haeres adeundo quasi contrahere dicitur cum creditoribus defuncti, eique se obligare, quod etiam suas patitur difficultates, ut particulariter habetur sub tit. de credito. Ac etiam obiectum cessabat ex facto, quia Rota decisiones superius allegatas inter duos, decis. 99. & 114. part. 1. & decis. 558. 559. & 560. part. 4. canonizantes Alphonsum paternae hereditatis legitimum creditorem, eique separationis bonorum beneficium concedentes adversus creditores, supponunt legitimum inventarium, tanquam antecedens necessarium, sine quo praeiudicia canonizari non poterant.

Et nihilominus his omnibus cessantibus, adhuc dicebam per ipsos praetendi non posse concursum cum nostris creditoribus, qui cum Barone sub publica fide hujus bulle contraxerunt, cum ita in hujusmodi bonis jurisdictionalibus, aliis alienati, vel hypothecari ex Apostolicis constitutionibus

prohibitis, accedente etiam particulari prohibitione resultante ex fideicommissio, habere dicantur à dicta bulla quaedam speciem assensus, quem ita praetendere non possunt creditores Pauli Antonii, qui Baroni non crederunt, neque ejus fidem sequuti sunt. Unde recedente videbatur receptissima feudalis propositio in praecedentibus non semel deducta, creditores validè, & cum assensu contrahentes, praefertim creditoribus, quoniam in tempore anteriori ad effectum anterioritatis, non quod in vim bulle oritur ex tunc hypotheca, nec aliquid jus in bonis aliis prohibitis acquiratur, cum contrarium late verius probatum sit in Romana restitutionis pecuniarum, & in aliis hoc tit. Sed quia contrahebitus cum Barone sub spe, & clypeo bullae, debetur per Congregationem in concursu eorum, qui sub hac fide non contraxerunt, praetatio adinstar eorum, quae habentur de creditoribus mutuantibus militi, dum est in castris, intuitu bonorum castrensiu cum similibus.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXVI.

Super deductis in hoc discursu desuit occasio alterius disputationis, eaque videtur firma, quoniam circa punctum qualitatis baronalis, agitur in duobus disc. praeced. & infra, disc. 119. & circa punctum usufructus, qui patri competat, tit. de Servit. disc. 60. & in aliis ibi proximis.

ROMANA BULLAE ARCHIVII.

Discursus pro veritate in variis casibus variè decisus per Rotam, & Congregationem Baronom.

De Bulla 117. seu 119. Urbani Octavi vulgò Archivii nuncupata, moderatoria bullae Baronom quoad ista fideicommissa, in quibus forma ibi praescripta servetur, an locum habeat, etiam ea forma non servata, ubi creditores fideicommissorum, & vinculorum certam habent scientiam, ita ut dicta forma adimpleri possit per aequipollens.

S U M M A R I U M.

- 1 Casus controversiarum cum decisionibus in eis.
- 2 De fundamentis respondentium, ut accedente scientia creditoris esset Bulla Baronom ubi Bullam Archivii.
- 3 An beneficium auct. res quae suffragator habenti scientiam fideicommissi, & num. 11.
- 4 Ubi ratio convenit, de proposito etiam convenire debet.
- 5 Ubi forma inducta est ad certum finem, seu effectum, sufficit impleri per aequipollens.
- 6 Opinio propria contraria aliis respondentibus, ut ad effectum bullae Archivii non sufficit scientia sine forma praescripta.
- 7 De questione, an requisitum pro forma impleri possit per aequipollens.
- 8 Ubi lex ad effectum scientiae praesudicialis certam formam praescribit, tunc ista omnino necessaria est.
- 9 Respondentibus authoritatibus in contrarium.
- 10 Quamvis esset ratio, ob quam certa solemnitas, vel forma introducta est, non cessat necessitas.
- 11 De eadem conclusione, de qua num. 3.
- 12 Derivatione, ob quam scientia non praesudicat.
- 13 De requisitis bullae Archivii.
- 14 De rationibus, ob quas forma dictae bullae non admittitur per aequipollens.
- 15 In quibus Baronom bulla locum non habeat.
- 16 De inconvenientibus aliis respondentibus.
- 17 De observantia, & quando scientia debet sufficere.

D I S C. LXXXVII.

Agentibus creditoribus Gasparis Jordani creditoris Gregorii Serlupio ex causa quidam cambii ad bona alia possessa per dictum Gregorium Baronom contra Serlupios eorumdem bonorum successores ex antiquis fideicommissis in Congregatione Baronom in vim Constitutionis 41. Clementis Octavi, quae bulla Baronom vulgò nuncupatur, excipiebant rei conventi de Constitutione 117. aliis 119. Urbani Octavi vulgò bulla Archivii nuncupata, dicte

Et alterius bulla moderatoria, non obstante, quod forma archivialis ibi praescripta servata non esset, stante creditoris certa scientia fideicommissi, per quam dicebatur dictam formam impletam esse per aequipollens, sed me scribente pro creditoribus, ex fundamentis, de quibus infra, hujusmodi exceptio rejeta fuit.

In altera verò causa intitulata Romana vineae, aliis Romana, seu Pisanorum, fideicommissi de Monte in Rota, & de qua sub tit. de fideicommissis, agentibus Minerva, & Felice de Monte in fideicommissi ordinari per Guidobaldum de Monte ad quendam vineam fideicommissariam possessam per Benedictum Sanctorum jure alienationis in eum factae per Marchionem Rainerium de Monte, cum reus exciperet de bulla Baronom, quam receptum est in quocumque Tribunali, ratione inanis circuitus excipiendo, deducti posse; Ego vero scribens pro acribitus replicarem de certa scientia, quam dictus Sanctorum habebat de fideicommissio, unde propterea per aequipollens intraret bulla moderatoria Urbani, Rota complexa est motivum, nulla tamen deducta auctoritate, vel ratione, ut ex decis. 20. Martii 1665. coram Cerro, §. fin.

Demum vero de anno 1668. agentibus in Congregatione Baronom filii Nicolai Marcellini contra filios Comitum de Angullaria pro credito ex causa mercedum, seu patrocini canonizati per Rotam, & de quorsive sub tit. de credito, dictique rei conventis opponentes de eadem bulla archivii vel certam scientiam, quam dictus Nicolaus utpote hujus domus castrum Patronus habebat de fideicommissis, allegando dictam decisionem etiam in Romana vineae coram Cerro, Congregatio injunxit fidei, & Cameræ Advocato, ac duobus aliis Advocatis & mihi, minus scribendi pro veritate super articulo in abstracto, Cumque dicti tres, licet ex diversis motivis, fuissent in sensu, quod ex sola scientia intraret dicta bulla moderatoria, ejusque implementum sufficeret per aequipollens, Congregatio absque alia articulo discussione, inhaerendo majori parti respondentium, processit ad resolutionem contra actores.

Unus ex dictis respondentibus, nempe Cameræ Advocatus, ponderando verba dictae constitutionis moderatoriae, §. 2. ut inter eos, qui fideicommissi, & probationes ignorant, ac eos, qui sciunt, aliqua distinctio fiat, cum primi commiseratione digni sint, non autem secundi, crediti eos, qui certam scientiam haberent, à beneficio bullae baronom excludendos esse, quia nemini sua malitia prodesse debet, ad text. in l. cum ibi notatis, ff. de dolo, applicando ad rem terminos textus in auct. res quae, C. commun. de legat. ut ejus beneficium suffragari non debeat habentibus fideicommissi certam scientiam, juxta opinionem Curii junioris in eadem auct. num. 12. & conf. 59. num. 4. & 6. lib. 1. Bart. conf. 180. num. 74. cum seq. lib. 2. Menoch. lib. 4. praesumpt. 190. num. 47. & seq. Olafch. decis. 73. & aliorum, de quibus Fufar. quest. 372. num. 16. quorum sententiam communem fateatur Thesaur. decis. 151. num. 1.

Et quamvis agnosceret plerisque tenere contrarium, praesertim antiquioribus per eos allegatis; Covarr. lib. 3. varia. num. 3. c. 6. num. 10. Peregr. de fideic. arr. 42. num. 17. Marta de success. part. 3. quest. 12. art. 4. num. 30. Merenda to. 1. contr. lib. 4. c. 31. Fufar. de substit. quest. 632. m. 15. Bossi de dote, c. 16. §. 7. num. 262. apud quos ceteri, nihilominus credebant questionem decidendam esse cum distinctione: quam tene videtur Ubi Thesaur. dicta decis. 151. Surd. decis. 62. num. 35. & seq. ubi Hodiern. num. 33. Oddi de fideic. quest. 44. art. 5. ex num. 94. in fine, ut considerandum sit, ad illud nubens viro possidentem solum bona vincuntia, esse vel ne aliqua excusatio digna, eidem credendo dorem liberam; si enim de malitia, seu culpa convincti possit, dicta auct. beneficio indigna censeri deberet, & cum hac distinctione in his terminis ipse concludere videtur, considerando, an adit fraus & malitia, vel ne.

Alter senior respondens, ponderando eandem rationem deductam in dicta constitutione Urbani, procedit cum regula generali, quod quando ratio generalis in lege est expressa, tunc dispositio non restringitur ad casum, vel modum particularem in ea dispositum, fed habet locum in omnibus aliis casibus, in quibus eadem viget ratio, non ex vi extensiva, sed comprehensiva, ex collectis per Altograd. conf. 97. num. 1. & seq. lib. 2. Rot. Bonon. decis. 71. num. 61. & seq. Cancet. part. 1. var. c. 8. num. 13. & seq. addita ratione, quod quando forma respicit certum effectum, sufficit eam adimpleri per illud aequipollens, per quod ille effectus resultet, ex collectis per Merlin. decis. 306. num. 5. & seq. cum

Card. de Luca, Lib. I.

aliis per Adden. ad dec. 542. n. 84. & 85. p. 4. recent. tom. 3. is enim, qui certus est, non debet ulterius certiorari, cap. cum qui certo, de regul. juris in fi. & ubi duo propter unum de siderantur, sufficere fieri illud unum, propter quod aliud erit faciendum, ex Paul. de Castr. conf. 99. ante finem, lib. 1.

Et alter junior, considerando etiam dictam rationem in Urbana constitutione assignatam, ac praesupponendo formam ibi praescriptam inducendam esse ad certum finem, seu effectum inducendi scientiam in contrahentibus, & sic esse formam effectivalem potius quam praesam, concludit sufficere certam scientiam, ex qua idem effectus à lege desideratus resultet, allegand. Put. decis. 100. num. 4. lib. 2. & decis. 246. eodem lib. 2. in addit. marginal. Seraph. decis. 1413. num. 3. & melius Rota decis. 398. num. 4. part. 5. recent. & ista sunt fundamenta, cum quibus dicti respondentes processerant.

Diversa fuit mea sententia, juxta sensum etiam pro veritate habitum ab initio, quo super eodem puncto ut supra scripti tanquam Advocatus in eadem Congregatione in Romana Cambii contra Serlupios, unde propterea quoad in decisione edita in dicta Romana vineae 20. Martii 1665. coram Cerro, vidi deductum hoc solum fundamentum pro excludenda bulla baronom, id mihi non placuit, ut ex tunc partibus, & Collegis insinuavi, solidius in ea causa reputandum motivum à me pariter deductum, sed in decisione neglectum, quod Marchio Rainerius, qui alienationem fecerat, nullum jus in eis bonis haberet, ejusque possessio esset mere intrusiva, non sufficiens ad effectum bullae, ex iis, quae hoc eodem tit. ad istam materiam saepius firmata habentur.

Quicquid enim sit de questione generali, & in abstracto, an id quod requisitum est pro forma directa ad certum effectum, adimpleri possit per aequipollens, in quo nostri scribentes satis variant ac se involvunt, ex iis, quae ultra collecta per Adden. ad dictam dec. 542. part. 4. recent. to. 3. ex num. 57. & seq. & num. 48. & sequ. habentur etiam apud Latre. decis. 78. num. 7. & seq. Velam discip. 22. num. 39. cum seq. Salgad. in labyrinto. creditor. part. 1. cap. finali. num. 135. decis. 263. num. 6. part. 10. recent. & in aliis, & quae questio decisionem recipit ex distinctione plurium casuum, eorumque particularibus circumstantiis, quod non modicum exigeret evagationem laudabili Curiae stylo adversantem, quoties necessitas particularis questionis quae disputatur, non exigit.

In specialibus terminis scientiae desideratae per legem ad causandum praesudicium, vel excludendum beneficium, recepta conclusio, est solum scientiam non sufficere, ubi comque lex istius rationi innixa, certa formam, seu modum ad illam inducendam praescribit, ulterius progrediendum, alioque actus affirmativos, vel negativos desiderat, ad text. cum glof. in leg. denunciasse, §. quid ergo, ff. ad leg. Julianam, de adulter. ubi Bart. numer. 2. & 3. & in leg. prima, §. finali, ff. de adit. emphy. ubi optime explicat regulam textus in cap. cum qui, de regul. jur. in fi. & hanc Baroli theoreticam tanquam magistralem sequuntur Dec. conf. 74. num. 1. Soccin. jun. conf. 4. in fine lib. 2. & ceteri cumulati per Cenc. de Cens. quest. 64. num. 19. & 20. Gratian. discip. 742. num. 3. & 4. Gregor. decis. 425. num. 7. ibique Adden. Otthob. decis. 268. num. 3. & saepius, ac receptum habemus in materia retractus competentis creditoris censuario in vim bullae S. Pii V. de quo Cenc. Otthob. & alii ubi supra, vel vicino, seu consorti in vim bullae Gregorii XIII. ut in sua materia retractus sub tit. de servitutibus cum similibus, quoniam licet forma denunciationis in eis praescripta sit ad finem, seu effectum inducendi scientiam, nihilominus quia lex ultro progreditur, & certum actum desiderat, sola notitia, seu scientia non sufficit.

Dictae verò auctoritates in contrarium ponderatae percutiunt terminos diversos, cum apud Put. decis. 100. lib. 2. agatur de consensu praestando reservationi penionis, super quo lex omnino certam formam praescripit, atque in decis. 146. eodem lib. 2. in addit. marginali, agendo de omnia solemnitate subhastationis, dicitur, quod cum illa introducta sit ad tollendas fraudes, sufficit istum finem impleri, & sic in diversis terminis, atque in decis. 498. num. 4. part. 5. agebatur de tollenda reconductione ob denunciationem, seu didictam non factam ad formam Statuti, cum tunc sufficere dicitur consistere de voluntate partium non continuandi in contractu, & sic istae auctoritates, quae deducebantur tanquam speciales, percutunt diversos terminos diversam rationem habentes; aliae verò sunt vagae & generales non attendende in concursu dictae

recepte conclusionis specialis super forma, quam lex inducit, simpliciter non contenta, quamvis enim ceteris, ob quam forma inducta est, non tamen cessat eius necessitas, *ex collectis, decis. 363. nu. 6. par. 10.* Achaemus in materia testamentorum, quod licet in eis certa solemnitas per legem introducta fuerit ad occurrendum fraudibus, & falsitatibus, quibus hæc materia subiecta est, non per hoc tamen, exceptis casibus privilegiatis, subleventur testamentaria inita sine forma, & solemnitatibus a iure præscriptis, quamvis de omnimoda sinceritate actus, omnique fraudis exclusione constaret, cum solum id admittatur in extraordinaria solemnitate a iure requisita in testamentis eorum iuxta unam opinionem, neque omnino tutam, ex his que habentur in Comen. legatorum *sub tit. de testamentis*, vel sub altero de *legatis*, idcirco fundamenta duorum Advocatorum videbantur nimis vaga & generalia.

Alterum verò fundamentum, cui ut supra innixus est Advocatus fiscalis, deductum ex factis proximis terminis *text. auth. res que, Cod. communc. de legat. potius retorquetur, ac evidenter convincit contrarium, quoniam licet Curtius, Padilla, Menochi, & ceteri, de quibus supra, de hoc dubitent, nihilominus magis communis, & in foro recepta est opinio, ut scientia non præiudicet, neque tollat hoc beneficium, ut ultra allegatos per *Fusar. d. q. 332. n. 15. Sord. decis. 62. n. 35. Hodier. ibid. contr. n. 21.* & hanc tenuit Rota adeo tenaciter, quod etiam si dos promissa esset cum pacto investimenti, quo deinde neglecto, liberè soluta esset, adhuc idem beneficium competat, *ut dec. 210. n. 15. & 312. n. 40. & sepe. n. 400.* Romana dotis 3. Decembris 1632. §. *finali*. coram *Dunozetto*, & in aliis, ac habetur pluries in sua materia *sub tit. de doti.**

Ex præ ratione, quod si dõnant, vel mulier sciebat adesse fideicommissum, sciebat quoque adesse dictam legis provisionem, sed cuius clypeo rectè credidit, & contraxit, quæ ratio istis terminis etiam bene congruit, quia si creditor sciebat bona possessa per Baronem, subiecta esse fideicommissis, aliique vinculis, sciebat quoque adesse Bullam Baronum hoc obitaculum tollentem, certificatus ex inspectione tabellæ in Archivio publicè expositæ, servatam non esse formam præscriptam per Bullam Urbani moderatoriam, quæ nec unum, nec momentaneum adum exigit, sed plures & successivos copulativè; primò scilicet, quod instrumenta contentiva fideicommissi, seu alia vincula exhibeantur in Archivio, secundo quod distinctè indicentur bona huiusmodi vinculis obnoxia, tertio quod describantur in tabella omnibus publicè exposita, & quartò quod his prædictis labatur terminus sex mensium, quibus expletis, & non antea moderatio incipit effectum sortiri, unde propter hæc impossibile est, quod hæc dicenda sit forma effectualis, equipollenter adimplenda cum sola notitia.

Diffringendo etiam per rationes, hæc opinio mihi videbatur omnino probabilior, quoniam non agit de actibus particularibus, sed de lege universali imprimente huiusmodi bonis possessis per Barones certam qualitatem, sive tollente fideicommissorum obligationem, eaque reducente ad terminos iuris antiqui ante tempora Augusti, iuxta ea que habentur in Romana Contributionis de Censibus, & in aliis *hoc tit.* & consequenter moderna lex moderatoria debet etiam esse generalis, ac parsiformiter, & indefinitè restituens bona priusmodi qualitatè, nam aliàs daretur, quod una & eadem res diverso iure censenda esset, diversamque naturam haberet contra omnia principia, quodque ex pluribus sociis, vel aliis coræis credendi, unus posset uti beneficio Bullæ, quæ ignoratur, alter non, quia conscius, quæ omnia maxima parènt inconvenièntia, confusiones, ac litium seminaria, & sic de directo contra illum finem, ad quem dicta Bulla Baronum proficit.

Item ratio, ob quam dicta Bulla Clementis proficit, consistit in potentia Baronum & Magnatum, quæ ratio æquè viget in illis Baronibus, & Magnatibus, qui in Urbe, vel Statu Ecclesiastico moram trahentes, habent fenda, & bona iurisdictionalia extrà Statum Ecclesiasticum immediatam, puta in Regno Neapolis, vel aliis Italiæ partibus, quoniam adhuc eandem figuram Principum, Ducum, & Magnatum faciunt; & tamen receptum est, bullam utpotè de eis non loquentem non intrare, prout neque in illis, qui fenda & caltra vendiderunt, ex deductis in Romana pecuniaria de Pallavicinis, in Romana fideicommissi, & in aliis *hoc tit.* ergò admittenda non est extensio rationis, neque ab ista regulanda est lex.

16. Magnum præterea resultaret absurdum omnino contra:

rium tam humane rationi, quàm facilitati commercii, illisque finibus, ob quos bulla proficit, quoniam Baronibus in eorum necessitatibus præclusa esset via obtinendi gratuita mutua, aliisque non usurariis, seu minus præiudicialibus subventionibus a fratribus, uxoris, conjugibus, familiaribus, & amicis, utpotè de eorum fideicommissis, & invenièntiis informatis, unde cogenter subiacere gravibus usuris Hebræorum, vel exterorum, non nisi sub magno interesse mutuantium, dum præsertim primogenitura huiusmodi Magnatum funderet notoriè in Urbe omnibus etiam mediocriter civilibus, quo nil absurdius, cum, ut frequens experientia docet, nedum ipsi Barones bona possidentes, & debita contrahentes, sed etiam eorum conjuncti, qui successiones ex fideicommissis, vel investitiis perant, pruden- & studiosè negligere solent servare huiusmodi formam, pro conservanda commercii libertate præservativa maiorum interfectionum, ac productiva plurimum utilitatum, & commoditatum, ex istis que habentur in Romana de Pallavicinis, & in aliis *hæc tit.*

Illud etiam considerandum, quod prudenter dicta bulla moderatoria, nedum exigit exhibitionem fideicommissorum, seu investiturarum, sed etiam distinctam indicationem bonorum, quæ illi esse subiecta, quoniam rectè possunt simul stare, ad esse fideicommissa in genere in aliqua domo, illaque esse notoria, sed tamen incertum esse, quæ & qualia bona, seu pro qua rata essent eis obnoxia, ob detractiones legales, vel accidentales legitime, rebel- lianæ, dotium maternarum, melioramentorum, aris alieni dissoluti & similibus, idcirco prius improbabile est, & contra ejusdem bullæ tenorem, & claram dispositionem, ut sola notitia fideicommissorum, & vinculo in genere ad id sufficiat.

Demum considerandum in proposito magnificandam esse praxim, seu observantiam hucusque servatam, & communem populi ac negotiantium opinionem constantem, quod quando dicta forma servata non est, liberè contrahi potest, unde propterea consensu fuit, & est negotiantium, vel agentium pro eis, ac aliorum omnium contrahere violentiam cum Baronibus, & Magnatibus, in quorum domibus semper supponuntur fideicommissa, primogenituræ, & investituræ, inspicienti prius publicam tabellam Archivii, ac ab ea regulantem, ita publicam fidem Bullæ Baronum sequentes, utpotè adhuc intactam, ob non servatam eam formam, quæ causat moderationem; ponderando quoque in idem Decreta Ducalia Sabaudia hinc Bullæ similitima, de quibus apud Cacheran. *decis. 161. cum pluribus seq. usque ad 170.* quoniam notoria est formula illius investituræ, quod quæ illa fenda sint pacti & providentia; & tamen hæc scientia non tollit vim Decretorum, ad quorum tamen limites hæc Bulla prædicari debet; atque tunc rectè recipienda esset distinctio malitiæ, vel non malitiæ considerata per primum ex dictis respondentibus, quoad scilicet ageretur de debitis abque iusta, vel honesta causa male contractis, iuxta de *hered. in Romana donationis de Andofilla*, & in aliis *hæc eod. tit.*

Post hæc alia occasione revidendo dictam bullam archivii, ex ejusdem tenore literaliter præmissa mihi probari visum est, dum in §. 1. expressè disponitur, bullam, & chirographa Clementis non suffragari in debitis contractis post sex menses computandos à die quo instrumentorum exhibitio, & bonorum indicatio in archivio facta est, ergo moderatio restricta est ad debita contracta post certum tempus numerandum à die certi actus de facto sequuti, & sic est limitatio qualificata, verificanda cum tali qualitate, quæ cessante firma remanet regula generalis in eadem constitutione, §. 3. expressè firmata, etiam quoad pupillos, & alios privilegiatos, de quibus aliàs dubitatum fuit, an bulla Baronum intraret.

ANNOTAT. AD DISC. LXXXVII. & LXXXVIII.

Demque super deductis, circa Bullam Archivii; & licet hoc medio tempore de hoc profertur, & ex professo, quod sciam, actum non sit, atamen incidenter occasione aliarum disputationum, cum hoc meo sensu potius processum fuit; atque super contentis super eadem materia Bullæ Archivii, in alio *disc. 88.* aliud non occurrit.

ROMANA DE THEODOLIS PRO ILLIS DE CATTULIS ALIISQUE CREDITORIBUS CUM MARCHIONE THEODOLO.

Consilium pro veritate.

De eadem Bulla Archivii moderatoria Bullæ Baronum, an suffragetur in melioramentis, & accessionibus facti super bonis, in quibus dicte Bullæ forma servata est, quoties illa postmodum facta sunt, & non continentur in tabella Archivii.

S U M M A R I U M.

1. Casus controversæ.
2. De distinctione inter melioramenta separabilia, & inseparabilia.
3. Ubi agit de inseparabilibus, illa cedunt solo, ac meliorans efficitur creditor.
4. Bullæ Baronum non habet locum in iuribus, & accessionibus.
5. Meliorans, qui est fideicommissi debitor, pro reintegracione nil reperit per speciem compensationis, idcirco in melioramentis opus non est servare formam Bullæ Archivii.

D I S C. LXXXVIII.

Ad consulendum fideicommissorum everfionem ex Bulla Baronum resultare solita, senior Sancti Viti Marchio Theodolus sollicitus fuit de implemento formæ præscriptæ per Bullam 117. aliis 119. Urbani Octavi dicte Bullæ Baronum moderatoriæ; exhibendo scilicet in Archivio instrumentum fideicommissi cum distincta notula bonorum sub illo cadentium, eorumque descriptione in tabella publicè exposita, quæ bona præsertim consistunt in dicto castro S. Viti, & in palatio Urbis, quibus prædictis idem Marchio, vel superedificando, aliaque meliorationes faciendo, vel cum novis acquisitionibus, notabiliter eadem bona melioravit, dictaque accessiones, seu melioramenta eidem fideicommissis assignavit pro reintegracione ejus, in quo ipse ob præcedentes alienationes erat ejus debitor, atque sequuto demum ejus obitu, contracto prius aliquo ære alieno, cum nulla superesset bona libera, vel minus sufficientia, super quibus integrè creditoribus consultum esse posset, illicque super fideicommissariis in archivio descriptis, ob dictam constitutionem Urbanam, destituti essent beneficio bullæ Baronum, agnoscentes dictum præservativum remedium adhibitu non esse in præfatis accessionibus, seu melioramentis, utpotè in tabella Archivii non descriptis, cogitatur super istis bullam posse suffragari, idcirco Congregationem Baronum adire, cumque super hoc meum implorasset patrocinium, pro eâ veritate, quam, cessante illusione intellectus, voluntas in hoc Advocacionis munere semper proficere, ac liberè insinuare studuit, requiruntibus consilium, quod si adesset accessio, seu melioramentum separabilia, & stantia de per se, prout essent domus, vineæ, & prædia in dicto castro aliàs per privatos possessa, & per dictum Marchionem iure privato quaestita, super eis probabiliter eorum iura experti possent ex beneficio bullæ Clementinæ, ob cessantem formam alterius bullæ Urbani; super quo tamen, ut supponebatur, factum, vel parum, vel nihil assidebat, secus autem quoad melioramenta inseparabilia, iuxta receptam feudatariam distinctionem, de qua post antiquiores ibidem collectos apud Marin. *resol. 21. & 134. lib. 2.* ac habetur in nullius Baren. melioramentorum in Romana, seu Venæfren. & in aliis *hoc eod. tit.* Ubi enim agitur de inseparabilibus, seu feudo, vel castro, alioque corpori annexis, & inseparabiliter incorporatis, tunc illorum dominium cedit solo, iuxta terminos textus in §. cum in suo solo, & sequen. *Infirmi. de rerum divisione*, meliorans verò remanet feudum creditor in pretio minoris inter impensum, & melioratum, ex deductis in dicta nullius Baren. *hor. tit.* ac etiam pluries *sub tit. de fideicommissis*, sub altero de detractionibus, præsertim in Romana domus inter Gottifredum, & Petroniam, & alibi.

Quo posito, dupliciter dicebam Bullam Baronum non intrare, idcirco necessarium non esse præservativum remedium dicte Constitutionis Urbani; primò quia, ut habetur in Romana de Caetanis, & in altera de Maximis *hoc Card. de Luca, Lib. 6.*

eodem tit. Bulla prædicta utpotè loquens de bonis stabilibus, locum non habet in nominibus debitorum, seu iuribus, & actionibus, de quorum genere dicitur hoc jus petendi refectionem melioramentorum inseparabilium in pecunia, seu pretio ejus, quod est minus inter melioratum, & impensum; & secundo clariùs, quia cum idem meliorans esset fideicommissi debitor, ob dictum superventum creditum, inducta fuit compensatio, circa quam nulla cadebat difficultas, stante declaratione animi, quæ cessante solum intrat disputatio, an fiat ipso iure, vel potius ope exceptionis, & consequenter ipsa bona jam archiviata remanent in suo esse primævo, cum sola liberatione ab illo onere, seu ære alieno, cui aliàs ratione dictorum melioramentorum obnoxia dici possent, tanquam per quamdam remotionem obitaculi, dum non agebatur de liberatione ab onere apio stare de perse, quod meliorans translative acquisivisset, iuxta ea, quæ habentur apud Marin. *d. resol. 21.* & in dicta Romana, seu Venæfren. donationis, & sic nil supererat, in quo dicta forma bullæ Archivii adimplenda esset. Noluissent creditores acquiescere consilio, sed alios invenientes consultores forte lucrigratia auribus prædictis, ac omnia facilitantes, aleam tentarunt in Congregatione, sed succubuerunt, ac rejecti fuerunt.

ROMANA CONTRIBUTIONIS DE CENSIBUS PRO DUCISSA CERÆ, CUM DUCE AQUÆ PARTÆ.

Causa decisiva per Rotam pro Ducissa.

Barone possidente plura fideicommissa, si in vim Bullæ alienentur, vel subjugentur bona ad unum fideicommissum spectantia, acque per ejusdem Baronis mortem fideicommissa diversis personis deferantur, an intret contributum pro suppletione; seu refectione illius fideicommissi, quod majorem censuram, vel dampnum passum est; an in proposito Bullæ, & pro alienatione bonorum pro debitis Baronis, intret ordo inter fideicommissa ascendendum, & transversalium.

S U M M A R I U M.

1. Falli sores.
2. Decisio causæ.
3. Articulus novus in iure expressè non decisus, dignus est concordia.
4. Dispositio per auth. res que, pro dotibus, ex rationis identitate procedunt pro alimentis, aliisque necessitatibus masculorum.
5. Ubi dispositio concepta est de pluribus per alternativam, attenditur ordo prælationis per prius, & posterioris.
6. Facilius derogatur fideicommissis ascendendum, quam extraneorum.
7. De rationibus, quibus innixa est Bulla Baronum.
8. Ad debita feudatarii defuncti contribuere tenentur heredes feudalis, & heres alodialis.
9. Quæ sit ratio dicte contributionis, & an dicta ratio ad præter terminis bullæ Baronum.
10. Sicut factus aliquarum mercium ad novem sublevandam, domini aliarum mercium tenentur ad refectionem per contributum.
11. An bara possessor fideicommissorum utile negotium gerere dicatur subjugando aliqua bona.
12. Ad impediendam venditionem bonorum de ordine Congregationis in vim bullæ faciendam, possunt erigi montes, vel imponi census.
13. Facultas alienandi suffragatur pro hypotheca, seu alia subjugatione, quæ est quid minus.
14. De ratione conclusionis, de qua n. 10. super factu, & an conveniat bullæ Baronum.
15. Casus bullæ dicitur fortuitus, utpotè proveniens à facto Principis.
16. Congregatio prædicat bullam indifferenter in omnibus bonis, nullo servato ordine.
17. De speciali auctoritate Salgadi factis proxima super contributo inter plura fideicommissa.
18. Possessor fideicommissi gravatus onere restitutionis, dicitur

- 19. *Quod bulla baronum, seu alia facultas Principis faciat bona libera aliis æquata.*
- 20. *Fideicommissa non erant obligatoria ante tempora Augusti, à quo tempore inducta est præcisè observantia fideicommissorum.*
- 21. *Bulla Baronum procedit etiam contra pupillos, minores, & quoscumque privilegiatos.*
- 22. *Quod bulla non tollat fideicommissa, & obliget Baronem ad illud reintegrandum.*
- 23. *Declaratur quomodo id procedat, & quando fideicommissa censentur sublata, & non sublata.*
- 24. *Fideicommissum ex bulla dicitur legalis fidei iussor Baronis.*
- 25. *Declaratur dictio, seu, contenta in bulla baronum.*
- 26. *De observantia congregationis Baronum, distrabendi bona possessa, nullo attentio, vel servato præse inter ipsa bona.*

D I S C. LXXXIX.

In personis Andree patris, & Francisci Marie filii Ducum Ceræ, ordine successivo consolidata fuerunt plura fideicommissa, diversis temporibus, & sub diversis legibus per eorum majores ordinata; defecto autem d. Francisci Mariae sine prole, fideicommissa prædicta diversos habuerunt successores, illa siquidem ordinata per Portiam de Anguillaria ayiam, vel aviam, & per Paulum Emiliam Cesium pariter ayiam, vel ulteriorem ascendentem, delata fuerunt ejusdem Francisci Marie fororis, ejusdemque descendentibus; alterum vero ordinatum per Cardinalem Petrum Donatum Cesium patrum magnum, delatum fuit in Duce Aquæspartæ de altero colonello ejusdem familie Cestice. Cumque præfat. Andreas, & Franciscus Maria, vel distraxissent, vel respectivo pro erectione Montis Cestis, ac censibus, subjugasset pro majori parte, ac ferè pro toto, bona spectantia ad dicta fideicommissa Portiæ, & Pauli Emiliæ ascendentium, dictum vero alterum fideicommissum Cardinalis Petri Donati remaneret integrum; hinc proinde Duce præterea cepit, pro dictis debitis, ac respectivè distractionibus, ac subjugationibus, inter ista fideicommissa locum esse debere contributo pro refectione, seu reintegracione, & initio desuper compromisso in duos qualificatos Prelatos, cum post plures disputationes, scribentes pro Duce reo convento, ex modo motivandis, seu aliis, credentibus arbitros esse in sentia, quod dicto contributo locus esset, adentes signaturam gratiæ, obtinuerunt referribi, quod per eosdem arbitros procederetur de voto Rotæ, unde propterea dato dubio coram Cerro Decano, an locus esset contributioni, binæ proderunt affirmativæ resolutiones Ducis acriter favorabiles sub diebus 15. Junii 1665, & 10. Maji 1666, esse scilicet locum contributioni, exceptis debitis particularibus, quæ occasione, seu in gratiam cujuslibet fideicommissi respectivè contracta essent, exceptisque aliis debitis contractis pro dotibus constituendis, vel restituendis, in vim *auth. res que, C. commun. de legat.* cum hoc pariter dicatur debitum particulare fideicommissorum ascendentium, in quibus dicta *auth. dispositio* locum habet, non autem transverfalium, in quibus juxta hodiè in foro receptam opinionem, illa non intrat.

Editis autem his decisionibus, eadem Rota quoque laudante, assumptus fuit tractatus concordiæ, quæ videtur esse in statu conclusionis, dilata solum omnimoda effectuacione, ob aliquas differentias in factis magis consistentes super valore bonorum, ac firmando statu dictorum fideicommissorum respectivè, ac debitorum causa, seu qualitate. Et quamvis partes actricis probabiliter viderentur in tuto, quoque ei iustitia assisteret, tum ex fundamentis, de quibus infra, tum ex eo, quod in articulo ad eò peregrino, ob aliquas differentias in factis magis consistentes super valore bonorum, ac firmando statu dictorum fideicommissorum respectivè, ac debitorum causa, seu qualitate. Et quamvis partes actricis probabiliter viderentur in tuto, quoque ei iustitia assisteret, tum ex fundamentis, de quibus infra, tum ex eo, quod in articulo ad eò peregrino, ob aliquas differentias in factis magis consistentes super valore bonorum, ac firmando statu dictorum fideicommissorum respectivè, ac debitorum causa, seu qualitate.

In his igitur disputationibus, scribentes pro Duce reo convento, magnum ac penè totum fundamentum constituebant in dispositione, vel ratione textus in dicta *auth. res que, C. commun. de legat.* ut quemadmodum scilicet pro dotibus constituendis, vel restituendis, ascendentium tantum, non autem transverfalium fideicommissa obnoxia sunt, juxta opinionem hodiè in foro ubique, præsertim vero in Rota, & Curia receptissimam, ita ex identitate rationis dicendum sit, pro debitis, quæ per descendentem fideicommissi possessorem contracta essent, pro ejus alimentis, aliisque necessitatibus, dum, ut pluries insinuat hoc eodem tit. ad istam materiam Bulla Baronum, ac etiam habetur in sua propria sede sub tit. de fideicommissis, id quod per dictam *auth. dispositio*, pro dotibus constituendis, vel restituendis, ex rationis identitate, imò majoritate, locum quoque habere debet pro masculorum alimentis, aliisque necessitatibus, puta pro eis redimendis ab hostibus, vel bannitis, cum similibus.

Quod clarius procedere dicebatur, ex eo quod Bulla, loquendo de fideicommissis ascendentium, & transverfalium, utitur dictione *alternativa, sive*; cujus peculiaris natura, & operatio est inducendi ordinem per prius, & per posterius, ex collectis per Fusar. *quest. 379. num. 26. & sequent.* ac alibi, & habetur pluries deductum in dicta materia fideicommissaria, præsertim in Bonon. fideicommissi de Guidotis, occasione agendi de articulo, an vocatio masculorum, & feminarum, five agnatorum, & cognatorum, intelligenda esset ordine simultaneo, vel potius successivo, ac per prius, & posterius cum prælatione, ut probabilis magisque receptum videtur, quoties dispositio concepta est per dictam *alternativam*, secus autem si per copulativam.

Ex his fundamentis considerabam, in comprobationem addi quoque posse alterum deductum ab observantia Principum super derogationibus fideicommissorum, seu facultatibus obligandi bona ad fideicommissa, & majoras pertinentia, ut frequenter habetur apud Hispanos, præsertim Salgad. in *labyrint.* & Castill. 8. tom. *controv.* agentes de hujusmodi facultatibus obligandi bona illorum majoratum, quoniam facilius hujusmodi facultates conceduntur, quando agitur de fideicommissis ascendentium, in quorum defectum illis transverfalium, vel extraneorum derogari solet.

Ad quod facere etiam videntur ea, quæ pluries habentur deducta hoc eodem tit. ad istam materiam, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* super rationibus, quibus Bulla Baronum, ut aliter ab exorbitantia, innixa videtur, quod scilicet adinstar rationum, quæ per Doctores tribuuntur dictæ legalis dispositioni in *auth. res que, C. commun. de legat.* intret, vel præsumpta voluntas fideicommissitensis, vel legalis necessitas, qua idem si viveret, premeretur, quarum una, vel altera, ascendentibus, non autem transverfalibus conveniens, dictum ordinem exigere videtur.

Econverso cæteri scribentes pro hac parte, cum quibus ego etiam scribens in causa tanquam Advocatus conveniebam, magnum fundamentum constituebant in conclusione feudali, ut ad feudatarii defuncti debita contribuere deberent pro rata bonorum ambo hæredes, feudales, & allodialis, five militaris, & paganicus, quamvis super una bonorum specie contracta essent. Fab. de *Anna conf. 4.* *Franch. decis. 159. num. 11. & 22.* de Marin. *resolut. 162. lib. 1. Capyc. Latr. confult. 9. & 10.* & habetur in Romana contributionis de Columna, in Romana, seu Rossanen. & in aliis *hoc eod. tit.*

Illud motivum videbatur ad rem facere per quamdam similitudinem, verè tamen, ac directè non percurrebat, pro meo judicio, casum; ratio enim dictæ conclusionis consistit in hæreditaria qualitate debitoris defuncti, quam uterque successor habet, ita ut ambo aequaliter debitoris personam repræsentent, atque utraque bonorum species sit de hæreditate, & patrimonio debitoris, quæ ratio non intrat in præsentem, dum successores in fideicommissis veniunt jure proprio independentè a debitore, cujus hæreditariam qualitatem non habent; bene tamen istud motivum confert in corroborationem alterius, de quo infra, quod bulla tollendo fideicommissa, fingat bona esse in libero dominio Baronis possessoris, sed solum, & de per se videbatur parum tutum.

Aliqui ponderabant à simili disposita per text. in *l. 1. & 10. tit. ff. ad l. Rhodiam, de jactur.* quod si dominus, vel gubernator navis onusta mercibus diversarum personarum, cogi-

egitur vel tempestatis, ad navem levandam, aliquas mercès ipsius possessoris, & tunc intret contributum proportionabiliter & pro rata, adinstar possidentis plura beneficia, quorum bona ex Apostolica autoritate obliget, si mortuo beneficiato contingat eadem beneficia diversis personis conferri, quæ autoritas videtur quidem, ut dixi, factis proxima, & penè individualis.

Dicebam quoque ratiocinando, quod possessor fideicommissi, seu majoratus, juxta opinionem Molinæ & sequacum, & quæ videtur verior, atque in Rota & Curia recepta, ut *decis. 220. n. 13. p. 5. rec.* & in aliis, ac frequenter habetur in sua materia, *sub. tit. de fideicommissis*, dicitur verus ac perfectus dominus, cum ea differentia inter ipsum, & alios possessores bonorum liberorum, & indifferenciam, quod hoc dominum non importat illam liberam disponendi facultatem, quæ aliis de domini natura inesse dicitur, sed est in hac parte restrictum, atque contingente casu restitutionis, est resolutioni subiectum. Undè propterea bulla baronum, vel actualiter, vel verius habitualiter, & postquam Congregatio manus apponit, ita hoc obstaculum remove videtur, atque bona fideicommissaria reliquis liberis & indifferencibus exæquare, perinde ac si essent libera & propria, ut generaliter circa operationem facultatis Principis habetur apud Molin. *de primis, part. 4. cap. 5. per tot.* Salgad. *d. part. 2. cap. 9. n. 28. 29. & 61.* apud quos concordantes, & in his terminis specialibus bullæ, Spad. *conf. 19. lib. 1.* Buratt. *d. decis. 401. n. 3. dec. 66. p. 11. recen.* & in aliis; quo posito, rectè intrare considerabam dictos terminos feudales, vel similes, contributionis plurium hæredum, seu plurium patrimoniorum ejusdem debitoris.

Ad quod comprobandum deducebam eadem, quæ deducta habentur, *hoc eod. tit.* ad istam materiam pluries, præsertim in Romana pecuniaria de Pallavicinis *disc. 74.* quod scilicet fideicommissa ante tempora Augusti non erant præcisè obligatoria, unde propterea bulla baronum id operari videtur, reducens scilicet bona fideicommissaria ad eum statum præcedentem, quando erant obligabilia, & ad fideicommissarii possessoris dispositionem, ut in specie bene advertitur per Rotam, *decis. 36. p. 5. recen. num. 41. & seq.* & sic est indefinita remotio obstaculi, cum revertitur ad illum priorem statum, quo posito, omnia pariter fieri pro debitis possessoris affecta sunt.

Undè propterea habebam, quod Bulla procedit contra quoscumque fideicommissorum successores, etiam si sint pupilli, minores, & quomodocumque privilegiati, quia lex non percutit personas successorum, eas obligando, ad solvenda debita prædecessorum, quorum non sunt hæredes, sed percutit ipsa bona, tollendo vinculum, seu obstaculum ut supra, ut per Spad. *conf. 18. lib. 1.* & habetur in votis editis de anno 1617, in Sabinen. Castri Montis rotundi per Ludovisum, postea Gregorium XV. & per Pamphilium, postea Innocentium X. ac etiam deinde firmatum fuit per Rotam in eadem Sabinen. coram Coccino, quæ est *d. decis. 36. p. 5. recen.*

Adversus hoc motivum, acriter insistebant scribentes in contrarium circa ejus salum præsuppositum super remotione obstaculi fideicommissorum, tum quia, ut alibi habetur deductum, *hoc eod. tit.* præsertim in Romana dotium de Comitibus *disc. 82.* verius est Bullam baronum non tollere ex tunc fideicommissa, neque concedere possessori facultatem obligandi, nisi in solo casu impediendi imminentem subhabitationem, juxta dictas *decis. 401. & 482.* Buratt. sed tribuere solum facultatem Congregationi, ut illi agere valeat, & sic operatur ut nunc, non ut tunc; tum etiam quia eadem Bulla ad licentiam obligat possessorem, pro cuius debitis bona fideicommissaria distraha sunt, ad reintegrandum fideicommissum de ejus bonis propriis, quæ illi ex ejusdem Bullæ ministerio subrogata censentur, ergo fideicommissa non sunt sublata.

Pro isto objecto removendo advertēbam, in Barone fideicommissorum possessore, duas formales personas considerari, unam propriam & particularem completentem proprium matrimonium, ac bona ad eam liberam dispositionem pertinentia, alteram verò tanquam administratricis fideicommissorum, seu majoratum, ut de hu. usmodi personarum distinctione bene habetur apud Valenz. *conf. 156. n. 78. cum seqq.* Salg. in *labyr. p. 2. cap. 22. n. 88. cum seqq.* qua distinctione posita, si consideramus primam personam, & quoad commodum, vel respectivè damnum ipsius possessoris, rectè dicitur, Bullam nihil alterare circa fideicommissorum naturam, & ut possessor teneatur ad reintegracionem illius damni, quod ipsum fideicommissum ex ejus facto

paritur, secus autem spectata secunda persona, & in gratiam creditorum, unde propterea, quando sublata de media prima persona ob eius insufficientiam, remanet solum secunda, tunc praedicta recte intrant, atque ita videtur, damnum ab eodem administratore pariformiter illatum esse omnibus sub eius administratione viventibus.

Postum autem hae infimul stare, quod scilicet bona fideicommissaria recte alienentur, vel obligentur, perinde ac si essent a fideicommissario vinculo soluta, & tamen quod ipse fideicommissi possessor remaneat ad fideicommissi reintegrationem obligatus, ut habemus in alienationibus, quae fiant de consensu vocatorum, sive in illis, quae fiant in vim Apostolicae derogationis, seu alterius facultatis per Principem concessae.

24. Proindeque considerabam, fideicommissa in proposito center ipsius baronis possessores fidei iussores legales, eodem modo quo iuxta terminos d. auct. res qua, C. comm. de legat. eadem fideicommissa dicuntur gerere personam fidei iussorem pro doctibus relictoe dicitur, quoniam adhuc remanet viro debitori obligatio reintegrandi fideicommissum, & consequenter intrat contributus, seu beneficium divisionis, eo modo quo intrat inter plures fidei iussores ejusdem debitoris, vel alterum divisionis beneficium, quod de jure datur inter plures tertios possessores bonorum ab eodem cum aequali jure causam habentes, cum similibus.

Confere quoque videbatur alterum motivum, quod cum ex ejusdem bullae praescripto, Baro possessor, pro cuius debitis fideicommissum damnum ac iacturam passum esset, efficiatur ejusdem fideicommissi debitor, exinde resultabat, quod idem fideicommissum, tanquam creditor Baronis, adionem haberet ad alia bona fideicommissaria in vim ejusdem bullae adnotatae cuiusmodi alterius privatim creatoris, quod non debet esse inferior.

Et quamvis hae omnia motiva singulariter & de se per se difficultatibus immunita non essent, nihilominus ex illis omnibus, ac infimul & unim consideratis, cum regula, ut singularia, quae non profunt &c. per quamdam speciem mixti operis, hujus pariter iustitia, dictarumque resolutionum probabilitas resultate videbatur.

Quo vero ad objecta, circa ordinem servandum inter fideicommissa ascendendum, & collateralium, prorsus leve, & contemptibile videbatur illud resultans a dictione alternativa, seu, quoniam, ut bene advertitur in hujus causae decisionibus, atque ipsius Bullae contextu clare comprobatur, dictio praedicta non fiat disjunctive, seu alternative, sed potius conjunctive, seu ampliative, perinde ac si adhibita essent dictiones, tam & quam, eumdemque sensum habuit ab initio Rota, d. decis. 26. n. 23. & seg. p. 5. recent. ubi quod Bulla indefinitè tollit fideicommissa, tam ascendentium, quam collateralium, & extraneorum.

Majoris autem ponderis videbatur ejusdem ordinis consideratio deducta a dispositione juris in d. auct. res qua, sive a ratione, cui Bulla innititur. Verum & hoc tolli dicebam, tum ex dicta consideratione, quod Bulla respectu creditorum & aliorum ita indefinitè reducere voluerit statum fideicommissorum, prout etiam ante tempora Augusti, tum clarioribus inconcussam praxim, & observantiam Congregationis, quae observantia iuxta quotidianam propositionem, qua nil in foro frequentius, dicitur optima interpretis, & interpretationum regina, dum indefinitè praedicitur super bonis a Barone possessis, non attendendo istum ordinem, tam inter plura fideicommissa, quam etiam inter alia bona ab ipso Barone possessa, quae praxis resultare videbat ab eadem Bulla id praesupponente, dum supponit, quod alia adfint bona libera Baronis subroganda loco alienatorum, ergo non urget necessitas ordinis; Et ex his omnibus infimul junctis probabilitas huic parti, dictisque resolutionibus assistere videtur.

S U M M A R I U M.

- 1 De contributo ad debita Baronis inter plura fideicommissa per eum possessa.
2 De diversitate patrimoniorum.

ANNOT. AD DISC. LXXXIX.

1 C Urtiosus autem, & singularis punctus, de quo in hoc discursu, pariter ulterius non habuit disputationem, utpote jam sopitus per concordiam, quam ego consului, desideravi, & inculcavi, quoniam, quo magis ad casum reflectebam, eo magis mihi credebam difficultates, non solum ob differentiam in discursu ponderatam, inter fideicommissa ascendentium, & illa transversalium, ducto argumento

a dispositione, auct. res qua, Cod. communis, de legatis. Sed fortius quoniam eventum erat ad alienationem speciale bonorum spectantium ad unum, & non ad alterum fideicommissum, unde propterea non intrabant termini contributi, qui recte intrarent, quando ageretur de debitis simpliciter, ac in genere contractis; minusque termini, de quibus tot. tit. ad leg. Rhodiam de factis, cum ille sit actus necessarius, qui fit in gratiam, & utilitatem omnium, iste autem dicitur actus voluntarius administratoris plurium patrimoniorum, qui in una administratione voluit bene se gerere, & in altera male.

Sicet enim Commendatarius, vel administrator, seu Rector plurium Ecclesiarum, vel beneficiorum, bona unius Ecclesiae, vel beneficii alienaret, vel dissiparet, aut consensum praebere impositioni pensionis, non per hoc tenebatur aliae Ecclesiae, vel beneficia contribuere ad refectionem damni, vel ad pensionem; idemque dicitur in illo, qui esset tutor plurium pupillorum, cum similibus.

Sive, cum dispositio istius Bullae, seu alienatio ejus vigore facta, dicatur species casus fortuiti, ut advertitur apud Caval. decis. 62. & 68. & plures in hoc tit. supra ista materia, idcirco si ex fulmine, vel ex alio casu pereant aliqua bona unius fideicommissi, non per hoc intrabit contributus.

Verum quia de converso probabilia quoque sunt fundamenta, de quibus in discursu, & in causa decisionibus, quae prima etiam impressa, decis. 331. part. 14. recent. idcirco causa fuit digna concordia, quae honestè sequuta est, ut aequitatis mereretur.

De ista vero materia contributi, sive de altera diversitate patrimoniorum, agitur supra, disc. 212. & 23. & tit. de Cred. disc. 11. & tit. de Hered. disc. 3. & tit. de legat. disc. 52. & plura ad rem deducunt de Prat. ad Reveret. decis. 114. de Luca ad Franch. decis. 1. Morin. etiam de diversitate patrimoniorum ad alios effectus agitur, tit. de success. disc. 4. & 9.

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS.

PRO JOSEPHO PANZANO

CUM MARCHIONE ALOYSIO MARIA DE MAXIMIS.

Causa per Congregationem Baronum super puncto bullae ibi disputato ad favorem Joseph.

An, & quae castrorum, & bonorum jurisdictionalium possessio, vel dominium requiratur ad inducendum baronale qualiter, & an sola proprietatis possessio, vel dominium sine usufructu sufficiat, vel e contra.

S U M M A R I U M.

- 1 Falli series.
2 An possessio, & dominium castrorum in sola proprietate faciant Baronem.
3 Fendo dato in dotem, an maritus dicatur Baro; & ad quem spectent alia baronales.
4 Usufructuarius non data cautione, an faciat fructus suos.
5 Legato usufructu praedii, an haeres de illo cum legatario participet.
6 Sub legato usufructus universalis non venit legitimus.

D I S C. X C.

M Orens Lucas de Maximis, pluribus relictis filiis, a Lelio primogenito jure praegrati cum onere perpetuae primogeniturae reliquit castra Praesepti, Pilestini, & Praticae, eorumque usufructum Virginiae uxori donec viveret, quae defuncto testatore, tam Lelius, quam Virginia mater dicta castra possederunt, ac jurisdictionem dominicam, & baronalem promittunt exercuerunt. Naturae autem ordine turbato, superveniente matre obit filius, cui Panzanos Josephi auctoris autor multas reddidit pecunias, pro quarum recuperatione dicta Josepho agente contra Aloysium Mariam dicti Luca descendentem, diciturque castrorum possessorem jure primogeniturae, ista non obstante, in vim bullae baronum, obsecrabat possessorem, dictam bullam non intrare, eo quod Lelius debitor nunquam fuerit Baro, neque dicta castra possederit, dum sibi relictis erant pleno jure possidenda post mortem Virginiae ejus matris, quae supervixerat, & cum plenus illo.

horum usufructus fuerat relictus. Unde assumpta de super disputatione in Congregatione Baronum, ac praeposito pro indubitato, Lelium ab initio mortis parentis fuisse dictorum castrorum proprietarium, cum Virginiae solus usufructus esset relictus, quatenus nullam fructuum, & exercitii jurisdictionis participationem vivente matre Lelius habuisset, excitata fuit difficultas, an sola proprietate castrorum faciat Baronem, & Domicellum, ad effectum bullae.

2 Pro affirmativa, ad favorem Panzani creditoris, dicebam videri respondendum; quia cum pluries Congregatio firmaverit, possessorem castrorum, seu bonorum jurisdictionalium ratione solus usufructus non dici Baronem, quia usufructuarius, neque dominum, neque possessionem ipsius rei habere dicitur, sed utrumque reddet panes proprietarium, de necessitate dicendum est, hancioniam retinere panes proprietarium, ne alius deur inconveniens, quod baronia sit in aere, & sine possessore, si illam non damus in usufructuario, neque in proprietario.

Ad id probandum, adducebam simile de beneficio, vel Episcopatu, cujus fructus, etiam cum exercitio jurisdictionis ad alterius favorem sint retriati, ut habemus quotidianum in Abbatibus, Episcopatibus, & beneficiis, quae per Cardinales resignantur cum reservatione fructuum, de quo agitur decis. 763. part. 2. 745. recent. part. 3. Romana pensionis 28. Januarii 1641. Verolipio, impress. inter recent. decis. part. 9. Melphien. pensionis 28. Januarii 1647. Roas, inter suas decis. 318. & in aliis, quoniam ille, qui possidet proprietatem, seu titulum, dicitur Episcopus, vel Abbas, seu beneficiarius veniens sub legibus, & dispositionibus de hujusmodi personis loquentibus, quamvis fructus ab alio percipiatur, sic a pari.

3 Et quamvis motivari posset in contrarium aliud simile magis proximum de baronia per mulierem data in dotem, quod interim constante matrimonio penes virum retinere dicitur, ita ut ipse, non autem mulier, vel ejus procurator intervenire debeat in parlamentis, aliusque actionibus per Barones faciendis, atque ad ipsum spectent exercitium & emolumenta jurisdictionis, ac jus praesentandi ad beneficia jurisdictionis feudo annexi, ex deductis per Jacobin. investitura sequi. verbo de Castro, Capyc. Investit. verbo fendo pro dote vers. administrantur. Barbol. in l. divorzio, s. s. vir. ex n. 41. ff. solut. matrim. ubi late Capob. de baronibus, lib. 1. in rubric. n. 44. & 45. & lib. 2. cap. 57. n. 13. Vivian. de jurejur. lib. 4. c. 7. num. 9. Mantie. dec. 140. nu. 9. 10. & alii, unde propterea ad effectum bullae, dicendum videtur, possessorem castrorum titulo doris, dici posse Baronem sub hae dispositione cadentem, quod tamen particulariter disputatum, ac decisum esse adhuc non praedixi, cum ea quae habentur in Romana donationis de Andofillis, hoc cod. tit. non percutiant casum castris dotalis.

Nihilominus, his etiam admittis, diversam dicebam militare rationem, quia data valida feudi, vel castri datione in dotem, dicitur in maritum transferri, nedum vera possessio civilis, & naturalis, sed etiam verum dominium iuxta unam opinionem, sive juxta alteram quasi dominium, sive dominium civile, & utile, remanente solum penes mulierem quodam dominio directo, & naturali, sive quodam habitu ad domini reversionem, ad text. cum ibi notatis in l. dote ancillam, Cod. de rei vendit. & plenè Barbol. in l. dotalum 63. ff. solut. marr. Castill. de usufructu, cap. 4. Fontanell. de pact. claus. 5. gl. 8. part. 13. ex n. 19. & claus. 6. gl. 1. part. 2. Giurb. ad consuet. Messan. c. 1. gl. 1. p. 1. Rot. decis. 39. post Merlin. de pignor. & in aliis.

Et quae in contrarium dicuntur de marito Baronis, ut non fiat Baro, cum similibus, procedunt ubi feudum, seu castrum dori non potest in dotem, juxta ea, quae habentur supra in Romana, seu Rossanen. hoc cod. tit. disc. 20. tunc enim quamvis de facto, maritus magis, quam mulier Baronis figurat faciat, ac effectum obtineat, facere tamen dicitur de facto, tanquam mulieris vicarius, seu administrator, eo modo, quo cetera bona extradotalia de mulieris tacito consensu ex legis dispositione administrat, ad text. in l. fin. C. de pactis conveniis, unde termini non sunt pares.

Congregationi ardebat discursus, fed ex hoc solo motivo non inclinabat, quasi quod cessaret ratio bullae deducta exoptentia, quae fundamentum habet in jurisdictionis exercitio, quam tamen difficultatem replicabam non videri effectam, quia si ita esset, pendente usufructu, dare oportet

et baroniam in usufructuatio, penes quem residet exercitium jurisdictionis productivum illius potentiae, cui innixa est bullae dispositio, ne alias sequatur jam dictum inconveniens dandi baroniam sine Barone.

Quia tamen pro causam defensione, & servitio, patrocinantium errorem semper cenlui, velle modicus insistere super quaestionibus apud judices dubis, quoties difficultas ex facto dirimi potest, cum ita effectus proprii ingenii ostentationem, vel propriam affectionem potius, quam causam tueri, contra omnem iustitiam, & convenientiae rationem; idcirco quicquid esset de hoc puncto (qui remansit indecisus.) omnem difficultatem cessare dicebam, ex quo constabat in facto, tam per testium depositiones, quam per deputationes Officialium, ac per gratias, & compositiones de delictis, & ex praesentationibus ad beneficia jurisdictionis, Lelium, actualem, & plenam castrorum possessionem cum jurisdictionis exercitio etiam habuisse.

Et licet replicaretur, hae omnia ipsam esse jure familiaritatis, seu vicario nomine Virginiae matris, quam docebatur legatum usufructus agnovisse, pluresque actus jurisdictionales exercuisse, unde ejusdem tunc possessores duos in solidum esse non poterat, de facti tamen replicabam, ex pluribus Lelium jure suo, in toto, vel in parte dictos actus possessores facere potuisse; Primò, quia cum non doceret Virginiam matrem, duplicem cautio nem, mutianam scilicet, & alteram de bene utendo fecerit, sitisse, sive an id in continenti, vel ex intervallo fecerit, interim proprietarius iuste fructus percipit, illudque denegare potuit usufructuario, qui si de facto le introdat, inelus & vitiosus possessor dicitur, ad fructuum perceptorum restitutionem de stricta juris censura obligatur, eatenus eximendus, quatenus, vel proprietarii scientia, & patientia, vel muliebri sexus simplicitate, vel aliud probabile bonae fidei motivum illum excuset, ex plenè deductis per Castill. de usufructu cap. 14. Rot. decis. 259. part. 7. recent. Capyc. Latr. consult. 1. 12. n. 1. cum segg. & habetur latius tractatum in sua materia, sub tit. de usufructu, seu servitutiis, praesertim in Forolivien. & in Civitatis Castellae, & in aliis, unde donec dicta duplex cautio praestita sit, Lelius jure proprio fructus percipit, ac plenam castrorum possessionem in proprietate, & usufructu iuste habuit.

Præterea etiam si Virginia ab initio, & in continenti hae adimplevisset, ita ut iste possidendum titulum in Lelio cessasset, adhuc tamen dicebam, ipsum fuisse possedorem etiam in usufructu pro medietate, cum non veritatem in feudis juris francorum de sui natura individuis, possessionum pluralitatem excludentibus, sed in castris alodialibus, quae non implicat esse panes plures pro communi, sive per portiones, & quotas.

Habebat igitur medietatem ex dispositione textus in l. 5. s. alii. ff. de usufructu legato, per quem disponitur, quod si uni fundus, alteri usufructus legatur, tum legatarius de usufructu pro medietate cum usufructuario participare debet, & firmant DD. collecti per Castill. de usufructu, cap. 47. Bellon. de iure crescenti, cap. 5. qu. 10. n. 56. & segg. Merlin. lib. 2. contrav. 6. n. 1. & segg. Adden. ad decis. 636. part. 4. recent. tom. 2. cum aliis deductis in d. Forolivien. sub tit. de usufructu.

Neque aggerendam esse dicebam in spectionem super intelligentia dicti text. ejusque limitationibus, quia hodie non erat de hoc principalis controversia inter legatarium proprietatis, & illum usufructum, sed solum deducebatur ad ostendendum possibilem titulum, quo iuste, & licite Lelius proprietarius dictos actus possessores nomine, & jure proprio facere potuit; licet enim Virginia ex conjecturata forsitan mente defuncti praetendere posset intergrum usufructum, ut pro alia parte scribentes insistebant exercitamentis verbis, ibi, percipiat usufructum plenum, nihilominus potuit nolle percipere, vel consequi nisi in parte, dum vivens & sciens passa est proprietarium etiam participare; nec de jure dicitur usufructuatum posse suum legatum agnoscere in dicta Forolivien. igitur hae sola possibilitas sufficit ad excludendum titulum familiaritatis, non intrantem, ubi potentia alterius tituli possidendi nomine proprio concurrat, Mantie. decis. 245. n. 7. Gregor. & adden. decis. 92. Barati. & adden. decis. 169. num. 13.

Denum his omnibus cessantibus, adhuc omnis difficultas tollebat, quia cum Lelius esset testatoris filius, cui legitima debebatur, pro hac rata & sic in tertia parte castrorum.